Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера дениз ● ЕРА, 2 АВГУСТ, 1979 ШУ. ● № 92 (6067). ● Мах 2 кепиг.

Хьинар айденна

Иттлагlча пятилетка дийлагlча шера тlейийцаче социалистически дехкарех «Грознефть» объединенина куйгаlаме технологически транспорта Грозненски управлене коллективо лаьрхlадар дихь шера план кхаь шарен ах шерах кхочаш а еш, планал совгlа 600 эзар тонн хелхьа боехама моехьаш дlа-юза деза, укх шера задани 16-декабре кхочаш а еш, шера планал совгlа 62 эзар тонн моехьаш дlа-хьа дехьа. Цун дош чlогlа да. Республикерчу бурувдеттерашна, мехкдаьттехошна, гlишлойхошна ер шу доладелча дена цо дlакхачийтад 644 эзар тонн моехьаш, царех 103 эзар тонн дараш планал совгlа а долех. Къахьегамо овсарло заданел 10 процент тlекхкхочашьхьий. Иштта дина де кхидола технико-экономически гьонхамаш а.

Къастта дина къа а хьегаш, ялхьо хьалхе латтащ ба безе мухь кхукхвча автомобилий водителеш Магомаев Лечо, Астапов Николай, Погосов Ширин, Доев Мохьмад, Аюпов Пахlир, Данильянсов Салахьдар, кхыбареш. Юккъера лаьрхlача хlора сменагlа нормаш 140—170 процент кхочаш а еш, шоай къахьегамо толамаш цар хетаду В. И. Ленин вах 110 шу дузуче цlейна.

А. ТИЩЕНКО.

* * *

В. И. Ленин вах 110 шу дузача дозача денна сийленца къахьегамхара шерре социалистически ялх йоарджаьй «Красный молот» завода цехий коллективаш. Цу ялхе укх шере хедданза хьалхелаттачарех цаl я № 7 йолча цеха коллектив. Вlаштта шозза хьалхара моттиг яьккхай цо. Борзl бетта задани дика тlаьхкхочашьхьий.

Хьинаре къахьегаши кагирзой хьегамчаш болаш дукха болилой бз цехе. Царех ба коммунистически къахьегама ударникаш, цехе дикагlа поархlеш бола рационализатораш Багашев, Юсупов, Гудимов, Сафронов, кхыбераш. Цаlи ахк норма цар кхочаш ца еш цхьа смене дlайодац. Хlинзлехье дихь шера задани кхочашдьхой цар.

Х. АБАЕВА.

ХУРГБОЛЧА ХЬУВКЪАМА

«Верхненаурски» яхача винсовхозе эттара хьалха йистебальлар дерригача лаьттан тlера ка бола хлат чуйийна. Хlора сахьата мах дукха хеташ дlахо болабеннаб цигара механизатораш лаьттанцара балхаш де. Ахьа даьийнад 700 гектара тlера лаьтта.

Социалистически яхье лакха хьоккамаш доах хьалхара класс йолаш волча механизатора коммуниста И. Саиева. Цуьца ялхе а вахха къахьегача механизатора Умарпашаев Бориса а дина хьокхмаш да. Цар шинне шоай балха нормаш кхоачашъю 130 — 150 процентаца дlакхоачаш.

М. ХУМАДОВ.

Грозненски района «Заря» яхача совхоза 6-ча бьацадараш кхедеча бригада звеньевой Эпиндиев Мухьади ший керттера уйла а хьинар а тlадайийта бьацадараште Iувал деш ва. Ше мутlараштa юкъера овсар дара а лаьтта цамцадаккхара а, минеральни удобренеш бьацадарашта валийча боарамо техилга цхьатарра чахх а доакхаш, норма 6 гектар мара йоацача Мухьаде дийнахьа 6 — 9 гектара тlарча бьацадарашта гlулакх ду. Цо деча Iуналга хьежжа дика хьунаьш доагlа тlехьа ххача бьацадарашъ.

СУРТА ТlА: совхоза дикагlвола бьацадараш кхедер, звеньевой М. Эпиндиев.

В. ДЗИСЯКА сурт.

Пятилетка кхоачашъяьр

СИЙ ДОЛА КЪАХЬЕГАМА НИКЪ

Нохч-Гlалгlай жилищно-коммунальни боахама министерствена чуйоагlача наькъаш дехкачен тlаьш техкечен управлене дика йоазаш ва асфальто-бетонни заводе оператор Дахкильгов Бахьаудин.

Массаьк шу хьалхе ваь мехйа шерра дlаболабелар производства эффективности балха дикаш лакхьара тlехьера болам. Цу гlуланха дукха уйла йор управлене эггара дикагlа лоархlаш волча производственника, оператора, коммунистически къахьегама ударника Дахкильгов Бахьаудина. Щекински методах лаьрхlа ме хилара, ше къахьегаш волча участке болх беш бола нах кlезигагlа а хулийташ производствана пачхьалкхенна а дукхагlа пайда лургбола гlулакх де лаьрхlар цо. Пхе сага беш бола болх шен цхьан дозировщицан бергба ьчна чlоагl а даь, из инициатива дlайолайир Дахкильгов Бахьаудина. Цох хlема тургдац, из гlулакх чакхдаргдац хьараш а нийсбелар асфальто-бетонни заводе. Османе Бахьаудина гlуланкаш, оаманаш йоазаш болча предприяте, иштта управлене кулгалхоша могадиб цо дlадоладаьр, дог тийша а бар ше лаьрхlар Бахьаудина дизза чакхдоаккхаргхилараа. Из иштта хила а хилар. Пхенне ба беза болх шинне беш хьабоагlа уж.

— Оператора Дахкильгов Бахьаудинее дозировщица Криницина Нина Алексеевнеи доаьа къахьегама толамаш баттагарь баттага тоалуш доагlа, — аьлар асфальто-бетонни заводо кулгалхочо Хусиев Вара Абдул-Кадыровича.

Масала, июль бетта заданех кхо эзар тонн асфальт кийчъа езаш бар уж, со цига нийсвеннача 19 июле йиь эзар совгlа тонн асфальт кийчъа баьннабар уж, кхы а 1,5 — 2 эзар тонн продукци яоаш кийчъергхиларах шен болаш беьар уж, бутт чакхбалалехьа. Иштта а кхы дикагlа а хул Османа Бахьаудин тlаволча установка хьокхамаш деним а. Пятилетка дийлагlча шера 1,5 бетта ремонте лаьттай цун установка. Тlаккха паччахьалкхен плани социалистически дехкараши кхоачашдара lаьтхьа дий-теш из гlулакх! Денна а, lатхьадаца! Продукци арахецара ах шера план 210,2 процент кхоачашьхьий. Планагlа лаьрхlанул совгlа кийчбаьб 8600 тонн асфальт.

Оператора Дахкильгов Османа Бахьаудина эггаре кьалхерчарча дlайолайир иттагlча пятилетка задани В. И. Ленин вах 110 шу дузача денга кхоачашъяра йола инициатива. Хьинаре къахьегарца ше хьежам а толаш, цу дезача цlей сийна тlейийца дехкараш толамца кхоачашш тlехкхоачашш дара оарцагlбоах цо кхьбола болалой а. Ше лаьрхlар массаза а сенна хинал дукха хьалха кхоачаш а дэь, хlанз тlайоагlача пятилетка чотах болх беш ва оператор Дахкильгов Бахьаудин. Цун балхах, карагlдувлача дикача гlулакхах лаьца кхы дукха а масалаш доаладе йиш я.

— Мишта вlаштlехьдоал Бахьаудина иштта дог гlоздовха хьоккамаш даха! — кхет аз завода кулгалхочунга Вара Абдул-Кадыровичага.

— Цун бехьанеш дукха да, —аьлар цо. — Керттердар да шийн къахьегам кхетамца вlаштlехьа а бахкха Дахкильгова хьинар кхо ца деш къахьегар. Цул совгlа, тхьеь итт шу совгlа за я халкъа боахама тайп-тайпарча участкаша из болх беш вола. Хьанала къахьегеlамача сага ситам хилац шийна тlабила болх, хьалхашка латта дехкараш дизза кхоачашдерца мара. Хlанз ше къахьегаш волча установке болх а беш, шийтта шера совгlа хана lоаьча опыто а новкъостал ду кердача каталонашка кхувла.

Балхара ше йистевьвча сихвоше цlаеха гlарташ османа йолаш вац Бахьаудин. Ше болх беш йолча установкега бокъонца хьожаш, дукхагlа тергo а еза моттигаш малагlаш я белгалйоахаш чакхвоал из. Iуйрийна балха хьаевча цlаькха хьоа из иштта чакхвоалда. Лоадца сьача, балха залах, технологически оборудованеш бизза пайда эц Османа Бахьаудина.

Шийна хоаш дар, балха дикагlйола методаш, толашагlйола опыт камаьрша новкъостaште дlайоазийташ, царна шаш доле гlо-новкъостал деш Османа я цун. Ше ухазе къахьегаш волча шерашка дукха гоазаенчаш кийчбаьб цо. Царех я цунца хlанз болх беш йола дозировщица Криницына Нина Алексеевна а. Оператора болх а дина lомабаьб цо цунна. Уж сенне доле гlуланхаш цунах доаккхаш хиларах дукхаленеше сий ду Дахкильгов Бахьаудина.

Бахьаудина эггара хьалхарчарца енний «Нохч-Гlалгlай АССР жилищно - коммунальни боахама заслуженни болхлой» яха сийлен цlи. Цун наькха тlа лепаш я «Знак Почета» яха орден, Ленински юбилейни медаль, «Иисалгlча пятилетка ударник» яхеи массехк «Социалистически яхье котавьннар» яхеи сийлен Знакаш. Тхьаьх сийлен грамота енний цунна.

Б. КОСТОЕВ.

СУРТА ТlА: оператор Б. Дахкильгов.

В. ДЗИСЯКА сурт.

«Промавтоматстром» Iилмапроизводственни объединене Грозненска, опытно-экспериментальни заводе дукха белхлой ба шоаш кийчъя продукци тlехдика мара ца хулийташ. Царех ба красно-сборочни цеха механо-заготовительни участкере токараш Жуков Александр, Алехин Анатолий, Захаров Матвей, Неткачев Петр, кхыбараш. Шоай тамагlа а долаш продукци кийчъеш ба уж. Юкъера лаьрхlача хlара сменагlа нормаш 125 — 130 процент кхоачашъю цар.

СУРТА ТlА: (аьрдехьара аьттехьа) кийчъе еача продукце чертежаца хьожаш ба токараш А. Жуков, А. Алехин, М. Захаров, П. Неткачев.

И. ПЛИЕВА сурт.

Сунженски районера хоамаш

ШИШША НОРМА

Хlара денна агрохимобъединене доалахьа йола цхьайтта сiа машин—К-700, ДТ-75 — хлат чуйиша кхукхдаьннача кхашка арахоьл. Махулла лаьтта хьалхагlа оазилга хургбола хьуьйкъам кхебара мел лоархlаме да вика хов механизаторашта. Цудухьа хlара денна тlагlертта болх беш ба уж. Лаьрмача социалистически яхье лакха хьоккамаш доахаш укх деношка къахьегаш ва механизатор Шапшулевич Владимир Федорович. К-701 яхача низ болча тракторца цо хlара денна оах 35 гектар лаьтта, из шин нормаш чхи гектар дукхагlа я. Изамoча машинаца, дийнахьа 25—30 гектар оахаш ва цун новкъост Пантелеев Василий Иванович а.

Хлат чуйице кхашкера агрохимобъединене механизатораша хlанзлехьа Сунженски районерча колхозашна 110 гектар лаьтта аьхад.

Юртбоахама культурашта хий дехкача а докха новкъостал ду объединене механизатораша. Шера хий дилла дезаш хиннача 6400 гектарах, цар хlанзлехьа цхьаза хий диллад 5 эзар гектара тlа. Таханарча дийнахьа догlан хьисап хий деттаеш йола объединене 17 установка болх беш я ХХ партсъезда Ленина цlерагlча, XIX партсъезда цlерагlча, «Путь к коммунизму» яхача колхозашка. Хий деттача ахьаца ах-ахи шишшен нормаш кхоачашъеш ба механизатораш Кульчунов Николай, Ребиков Владимир, Котельников Виктор, Натомерзоев Зелимхан.

А. МИХАЙЛОВ.

ЛАЬТТА ОАХ

Лаьтта оахача тlехдаьа хьоккамаш доах Сунженски района Кирова цlерагlча колхоерча механизатораша И. Горлова, В. Петрова, Н Гурина. Шоай нормаш 180—200 процент кхоачашъю цар. Хlанз колхозе 1050 гектар лаьтта аьхад. Дерригa хлатчу а йица мунхьадаьнна лаьтта 2040 гектар да. Чах холаш деча хьинар ца яходен къахьегаш ва Н Васильев. Цо болх бу ха из къовсаш, иштта болх барах вlаштlехьдоал хадани тlехдика кхоачашъе, 1800 гектара тlара ча хьатlахза дьайнад. Укхаза белгалбьина къахьегаш ба Н Клюшин, И. Горлов, В. Гурин. Цар беча балхах бlубенна ва керттеза агроном В. Н. Золотарев.

В. ЛЕВЕРДА.

МЕТОДСОВЕТИ ЦУН БОЛХИ

Иттлагlча пятилетка дехкараш кхоачашдеча хьинаре дакъа лоац Ахриев Гlапура цlерагlча назрановски «Электроинструмент» завода дукхкхача къамий викалех латтача, барт тайнача коллективо.

Иттлагlча пятилетка кхаь шерех ялх беттел ара а хийца дlакхьийтай планал совгlа 2440 эзар сома мехьа продукци. Къахьегамо овсарле 136,3 процентага кхоачаш лакхьеннай цу юкъа.

Къахьегама овсарле лакхъяра шера юкъера темпаш 7 — 8 процент я. Тхо гlерт шераш 4,5 миллион сома пайда теда. Хlанз укх сахьате 1979 шера сентябрь бетта чотагlа къахьегаш я завода коллектив.

Завода коллектива болх тоабара дикка новкъостал даьд идейно - политически, интернациональни, къахьегама кхетам балара гlулакх тоадаро, КПСС ХХV съездеи цул тlехьагlа хиннача парте ЦК Пленумийи решенешка хьежжа экономически образоване лоархlам лакхбаро. Идейно - политически, экономически болх беш керттера тейнам тlабокийт белхлой, ИТР, гlулакххой общественни хьинар айдара, санхетам лакхбара. Карлаьца гlулакх кхетамца, творчески леладергдолаш кхетам баларо гlо ду производственни хьоккамаш лакха хулийтилга lалаьде.

Парте вайга йоах, даьчох кхоачамбий ма le. Амма парте хьалхашка оттадаь декхараш хьаькъалагlа кхоачашдара кlоаргга экономически знанеш эш хlара болхлочоа, инженерно - технически белхахочоа, гlулакххочоа.

Парте дlадехаш дола укх хlамаш дизза чулоац КПСС ЦК тlайийцача «КПСС ХХV съезда решенешка хьежжа производства эффективности балха дикали лакхъяра даькъера къахьегамхошта лучa экономически образоване лоархlам лакхбара» Вашкире партийни организацеша беча балхах» болча соцамо.

Башкирех бола КПСС ЦК соцам кхоачаш а беш, хоадам боллаш бола болх баьб методически совето кадраш экономически кийчъяра гlулакх тоадара. Цу даькъе общественни организацеша цхьана хаддаза болх бу методически совето экономически знанеи пропагандисташ чахьяржара, lомабара, кхетам балара, цар состав квалифицированни специалистий, экономически службай балхахой чотах чlогlъяра. Тахан заводе болх беш болча беррига нахах 80 процент гаргга бараш экономически политически образоване чулоацаб. Хlанз укх сахьате 25 процент пропагандисташ лакхера образоване. Цlенхаштара экономически кийчо, хьехара опыт йолаш ба.

Хьатlадоагlача дешара шера 45 школе дешаш кургва 1066 саг, царех 671 саг коммунистически къахьегама ударник ва, 137 сага иттлагlча пятилетка дихь шера заданеш кхоачашъяьй. 12 саг ва 1981 шера чотах болх беш, 250 саг — 1979 шера IV квартала чотах.

Профсоюзни организацеца цхьана хаддаза болх бу методически совето тхоей заводе а тхоайчох гарарча кхьача предприятешка а социалистически яхье гучадувла вердадараш, хьалха латтараш зувши довзаш.

«Динамо» яхача Москверча завода хьалха латта опыт балха юкъейнхьай заводе. «Динамо» опыт юкъейоалаеш латташ, резервашт, становчинка торонаш, хlара болхлочун опыти навыкаши, оборудоване торонаш массе а оагlорахьара зийначул тlехьагlа, иштта участка, цеха, ерригача завода план тlехкхоачашъяра эшараш теркал а даь, болхлочунгара дена завода юкъарча планега кхаччалца хlаране дин-шийн производственни планаш увттаьй.

Нагахьа санна хьалха хlаране балхах хьахнинар мастераи цунна шийнея. Хlаьта бутт чакхбоаллаш отчеташка хьежжача цеха начальникаш экономисташ мара гуш хиннадеце, хlанз цун болх массанена а. болхлочоа шийна а гу кхьча болхлоцта юкъе шийга малагlа моттиг кхоач. Цо айду цун общественни политически хьинар, из гlерт нахал тlехьа ца виса е хьалхалаттарий мутlараште юкъенахи, ший балха ханах хьаьнъалца пайда эца.

Из опыт юкъейоалаелга чакхдоаккхача методически кулгалду методсовето.

«Динамо» методах оаха вlаштlехьа йола система яьй дийнахьа, бетта, шу доладолча гlоне, бlарчача шера, пятилетка йолаелча дена балхача балхах хьахинар фуд ха хlара денна йиш хилар. Итташ шерра дlайовоийтар, къаьст - къаьстача нахa, участкаша цхьана беча балха заннеш вlаши нийсъе йиш хилар, материальни моральни стимулировани яр.

Цу методагlа яхье баьнна болхлой - сдельщикаш 630 саг ва. Уж дика лоархlабу шоаш тlайийнача доккхагlча социалистически дехкарех.

Тlехьабусараш боацаш бе болх!» яха инициатива социалистически яхь дlахо ергальчкха тоьнрах гарра хlамада. Цу инициативана хетаь хиннача Iилма - практически конференце материалаш методически совето могадарах политически экономически образоване ерригача школашка lомаяьй. Ростовчаний почина хетаь пропагандистий семинар хилар, цига йийцар болх тlехьабусараш боацаш бе торо хулийташ йолча организационни, идеологически, технико - экономически мероприятей комплекс. Методсовета инициативагlа хилар иштта цу почина хетаь хьайийлла партийни собрани. Цу балхах даьна беркат во хилазар, хlана аьлча 1979 шера хьалхарча кхаь бетта завода 27 бригадах плановой заданех лоархlа ца еш йисанзар «СО-13» яха басера вагнетательни бакаш еш йола цхьа бригада мара.

«Производства эффективностей дикалеи тешам — ритмичность» яхача кердача инициативагlа болх бе йолаелхай М. Муталиева бригада. Цу бригадо хlанзлехьа кхоачашъяьй дихь шера заданi, ерригa арахецa продукци дика а йолаш. Цу бригадо дlадоладаь керда гlулакх довзаш я хlанз ерригa экономически школаши бригадашка. Цу тайпара масалаш кхы а доалъде йиш я.

Производства эффективность лакхъяра лоархlаме тlарча хьалех цаl да производственни иналех пайда эцилга тоадар. 1978 шера IV квартале дена доладеннад тхо производственни оборудованех Сумски машиностроителий производственни объединене опытага хьежжа пайда ийбелга цехийн участкаши планашта юкъехаьхьа. Сумски опытах йолча методически указаней кlийлеи тlа методисто растеташ йир цехашкеи участкашкеи производственни оборудованех пайда эцара даькъе. Сумски метод юкъейоалаеш гуладаьлар опытно - производственни планирование ра лоархlамера кхоачамбоацараш.

Хьалха латта производственни опыт йовзарен дlайоарйарен даькъе пропагандисташта гlо дара даькъера хоадамболлаш йола опыт lоаьй заводе. Агитационно - пропагандистски аlливаца бу болх дlахо тоебара лаьрхlа да карарча 1979 шера заводе экономически образоване кабинет хьаелла. Берригача балхахоча политически, къахьегама, нравственни кхетам балара гlулакх тоадара бокъхача лоархlаме да «КПСС идеологически балха актуальни дешаш», «Юхадийнадиар», «Целина», «Зlамига лаьтта» яха Л. И. Брежнева книжкаш.

Экономически дешара действенности пропагандисташа ладувтlарий къахьегама хьинар лакхдара еш йола вlиязи хьахьокхаш. Хlама да 1979 шера дола социалистически декхараши чlоагlъьяраштa тlатохараш дара планаши увттаеча а царна обоснование ета а цар лоаца дакъа.

И. БАЛКОЕВ,
Ахриев Гlапура цlерагlча «Электроинструмент» завода планово - экономически отдела начальник, методсовета председатель.

Мехка гIолла

МОСКВА. Волгана, Каспийски Азовски фордашта новкъостал мишта дергда? Из проблема къоастеш я Къилбаседера хиш сийлахьдоккхача арсий хих дlатохар технико-экономически бахьдарча. Из гlулакх чакхдаьккхад Iилмахоша. Проект кхоачашъяро торо хулийтаргья кхы тlа а миллион гектараш долча лаьтта хий дилла, волжски гидростанцей каскаде электроэнерги дукхагlа якха, фордашкарча чкъаьрий запасаш лорe. Магистральни каналаш даха болабала лерхl мыайтлагlча пятилетке.

СТАВРОПОЛЬ. Ставропольски аренашкарча боахамий яка Iулий продуктивности яка Iуй къахьегама овсарлеи айе гlо дергда Ипатово яхача юрта хьалхе йолаьяча комбикормови заводо. Проектни низага кхаьчача заводо хьыьача гранулашца lалашдергда миллион гаргга мериносаш. Хьалхара продукци тlадоагlача шера лургья заводо.

ИРКУТСК. Сибарегlе техкача цlи хезача географеи геологеи И. Д. Черске баьча наькъагlа баха лаьрхlад Летовски ССР Iилмай Академе экспедице дакъа лоацараша. Иркутски областе цар гучайоах Байкалеи Малабоалеи Салнашеи Черске баьча наькъаш юкъаеннa моттигаш. Итт шу хьалхагlа из тайна болх бир литовски Iилмахоша Индиркера Калыма яхача хига кхаччалца Черске яьча тlехьарча экспедице наькъагlа баха карагlдьнначa Якуте.

ОРДЖОНИКИДЗЕ. Италерда гастролаш яьй Къилбаседа Хlирайчен «Алан» яхача паччахьалкхен халкъа халхара ансамбло. Лоаман мехка ший тайпара искусство дlайовзийтарга цо Риме, Неаполе, Флоренце бахача нахага. «Алана» — кагирхойн студентийи дерригача дунен фестивалий лауреата — кхоллам вай мехка бахача наха байза lац. Ансамбло толаме гастролаш яьй Канаде, Сингапуре, Англе, Малайзе, Турце, Бирме.

КУСТАНАЙ. Хьалхара книжкаш дешара тlайийцаб Кустанайски областа керда хьальъяча библиотеко. Цун йиь этажа тlа 500 эзар книжка, абонентски специализированни отделаш, библиотечни коллектор я. Из библиотека болх бе йолаларца чакхдьнад ворхlи ахи миллион книжка долча областа книжни фондашта централизаци ехта.

КАЛУГА. Мехка къонача техникий космически гоззалаш шерра хьахьокхаш я К. Э. Циалковски цlерагlча космонавтика исторе Паччахьалкхен музее хьайийллача ерригсоюзни «Космос» яхача конкурсе. Конкурса лауреаташта юкъе — «Союз» — «Салют» — «Прогресс» яхача Iилма-техкама комплекса модель хьаь Темиртау яхача города школьникаш. Хургйолча космически техника зlамига макеташ выставке хьахьокхаш бола Киева, Тбилисе, Владивостока къона конструктораш.

ОДЕССА. Кхай тlа цхьа фийг бетабац Одесски областа Овидиопольски районерча эггара йоккхагlча Дзержински цlерагlча колхоза ялаташ лелаадераша. Ялаташ ца доьйта гlо дир халкъа тlахьоnамхоша. Лаьрххlа вlашагlъехка посташ хьожар техникага. Къаьстта тlахьожам ловттабир хьаттаwка. Хlанз областе ялаташ чу миwта эц хlара денна хьожаш халкъа тlахьожама областной районкия комитетий шоаткъа рейдови бригада я.

ВЕНТСПИЛЬ. (Латвийски ССР). Сихха моеьхаш тlадеттилга нарадерзадьал Вентспилски портерча завода причалашка. Из хьахинад дерригача балхашта автоматизаци ярах, производственникашен фордахошех барта болаш къахьегарах. Хlанз завод проектни низага кхаьчай. Кочча аммиах арахецилга хаддаза айлу. Портовинаша беча дикача балхо гlо ду Российски Федераце, Латве, Литвай, Белоруссе колхозаши совхозаши хьем ца беш удобренешца lалашъе.

АЛМА-АТА. Иллеи даха lомавелар из къамаьл де lомавалалехьа. Iилмахоша яхачох, музыкальни говзал чlогlа йоаллача, пхи шу даьннача Аммонов Августа йоах бlарчча оперни партеш, дукхагlъяраш оригинала меттала а йоахаш. Говзал йоалача нlаьнках «Казахтелефильм» яхача студе дакъхад «Август Аммонов, Борис Годунов, кхыбараш» яха кино. Къона иллиалархо хьийхав московски консерваторерча централни музыкальни школе.

(ТАСС).

ПАРТИЙНИ ВАХАР

РЕШЕНЕШ КХОАЧАШЙОЙ ХЬЕЖА

1978 шера дика вIаштIехьа доацаш дар гIулакхаш ЭЛОУ-АВТ яха установка хьалъеча. Цу объектах лаьца тIайнца парте Нохч-ГIалгIай областной, Грозненски городской, Заводской районни комитетий решенеш кхоачаш мишта ю дийцар Нохч-ГIалгIай гIишлошъяра управлене парткомо укх шера январе хиннача шийн заседане. Из дош корта болаш дийца чакхдаьлар. Парткома члений уйла тIаесар объекте балхий темпаш сихъяла яргин хилара.

Кхоачаш мишта бу хьажар дукха чIоагIа терkаме кийцар цу деша тIадерзадаь хьалда гIулакхаш белгалдаьха бола соцам. Эттара хьалха паркомо йоахко йир коммунисташка хьалхе дукхагIа хилийтара, гIишлош хьалъеча лелача партийни группай денал айдара. Подрядчики субподрядчики организацей гIулакхаш вIаштIехьдоах гIишлош хьалъеча вIашагIъеллача штабо.

Массо а подразделене кхоачамаш лохаш творчески никъ лелабу. Баьча балхах дайния эттара хьалхара беркат укх тайпара да укх тIеххьарча бетташка ханхаппахьа кхоачашъяи ЭЛОУ-АВТ установкера гIишлош-монтажни балхий план. Лахъеннача темпаша гIишлонхойи монтажникийи коллективашка йиш хилийтай хьалхагIа тIайнца хиннача декхарашка цIаькха хьажа я хьажа, керда, доккхагIа дараш тIаьца: Конституце ди — 1979 шера 7 октябрь хьатIакхочаш установка болх бе йолалийта нийсъе дIаьла. ХIаьта гIишлонхой шоаш делна дош кхоачаиде лаьрхIа а ба.

Чакхъяьннача парте городской районни пленумаша, дукха ха йоацаш хиннача «КПСС XXV съездо партийни балха стили методаш оргайоахаш тоаяра хьакъехьа» яхача городской Iилма-практически конференце йиццай иттлагIча пятилетка заданеш кхоачашъяра коммунисташа чакхдоахача гIулакхий бе-бе оагIош. Цу хана кадраш хьажаршара, балхаш тIа дIанийсъяра, царна кхетам болара гIулакх эргадаьккха тоадарца, критикеи самокритикеи дегIакхуйларца, кхьолча дешашца цхьана къаьстта уйла тIайоххийт тIайнца решенеш кхоачашъеча лоаттабу тIахьожам лиргIа хилийтара.

ТIахьожама балха белгалара опыт Iоаьй городской партийни организаце кулгалхой отчетанна партокомий, бюрой заседанешка, партийни собранешка ладугIарх моллагIча участкерча гIулакхашта комплекси тохкам бар, тIахьожам лоаттабеча комиссей болх чIоагIбар. ТIайнца решенеш кхоачашъяра лоаттабеча тIахьожами дика форма я пленумашка тIайнцача соцамий хьакъехьа КПСС райкомий, горкома членашка хоам бар, юкхьардарча парторганизацешка партийни комитетий гIулакхий хьакъехьа отчеташ елга.

Дика вIаштIехьбаьккха дIаоттабаьча решенеш кхоачаш мишта ю хьожаш лоаттабеча тIахьожама эффективность, из меллаб, цунах мел пайда боал хоргда къаьстьдаь дайнача боахами культурни дегIанкхуйлара дешашка, организаторски политически балхага хьежача. Города промышленносто Iалашдаьд продукци маькала лиххара ах шера план тIеххоачашъелга. Производствени объемаш дикка тIеххоачашъяьй, тIеххоачашъяьй къахьегама овсарле лакхъяра задани, тоаеннай керттерча производственни фондех пайда эцара эффективность.

Городе тIехь-тIехьа шерагIа баржаш латт «ТIехьабу сараш боацаш бе болх!» яха болам. Цудухьа городе яц продукци арахецарех маькала янкхарех план кхоачашъяза йиса предприяти. ДIадахача ах шера шоаза кIезигъеннай тIехьаюсаш хинна цехаш, участкаш, бригадаш, болхлой.

Цунца цхьана решенеш кхоачашъяра лоаттабу тIахьожам вIаштIехьбоаккхача кIезига дац цIенхаштта кхоачамбоацараш а.

КПСС Заводской райкома бюрос, «Грознефтеоргсинтез» яхача производственни объединене парткомо цкъа санна дукхаза а тIайийй А. Шерипова цIерагIча ГНПЗ коллектива болх тоабара тIаерзаь решенеш. Цар тIа дувцар социалистически яхьерча кхоачамбоацарех, болх ца беш сайца латташ дукха ха, бийдали химреагенташи йоаеш хиларах, къахьегама дисциплина мела хиларах, производственни заданеш юкъагIа йоахаш хиларах.

Цхьабакъда, хьалда хиларца белгалйоалаш, организационни гIулакхашца чIоагIъяь хиннанц решенеш, цудухьа дукхачу даькъе кхоачашъяьза а йисай. Укх шера, соахка а мо мара, заводо цхьанна а технико-экономически хьонхама план кхоачашъяьяц, наьха сайна безбалийтаб продукци хьаярга бода мах, продукце лоархIа мегIара тайпаш хьадара боарам 1978 шерарчул дукха лакхбеннабац. Укх тIеххьарча шин шера дикка дукхагIа хиннай заводе лехьа йоаеш йола балха ха, къахьегамен производственни дисциплина каст-каста гелхаю.

Цу кхоачамбоацарашца лоаттабеча къовсаме завода партийни комитето кIезига лакхбу коммунистий авангардни лоархIам, цеховой парторганизацейн партийни группайн денал, партийни организаце структура эргайоаккхаш а дукхагIа эша профессеш йолаш болча болхлошта юкъера партийни прослойка тоаеш а яц.

Цу тайппара, партийни комитето шийн заседане из дале а с кхыдале а дола дош «дувцарах» е «ца дувцарах» цун гIулакхий мах бар нийсъхургдацар. Хаьдда шийн политически лостам болаш, корта болаш дола гIулакхаш, практически хьахуллараш — уж я партийни балха мах бечачэхана теркалъе йоагIаш еашн йола критереш. «Вай ерригга решенеш, — белгалдаьккхад новкъоста Л. И. Брежнева КПСС ЦК ноябрьски (1978 ш.) Пленуме, — уйла а яь вIаштIехьдаьхача, хьалдача гIулакхашца чIоагIъеш хила еза. Мича, мича хана, фу до леза, балха цу участкана хьалхара хьалда жоп лур мала ва, мала ва — тIакхв а хьалда — тIайнца решенеш кхоачашъярга хьожар».

Дукха а масалаш доаладе йиш я. МоллагIа цхьа решени кхоачаш ца еш йисачун тIехьагIа, цу дешах лаьца цIаьхаа решени тIаьцаш хиларах. ДIадахача цхьан шерай ах шерай КПСС Октябрьски райкома бюрос дидааза, КПСС Заводской райкома бюрос — йлкеза дийцад шоай лоIамеча халкъа дружинай балхах дола дешаш, хIаьта хIара массаза дувц, гучох, во доапаш социалистически маш тIайа мийдьд. Цхьабакъда, хIанз а ъеала бу болх дружинаша.

Дукхахчар тIахьожам лоаттабелга вIаштIехьдаьккхара, администраце гIулакхашта тIахьожам лоаттабеча комиссешца, халкъа тIахьожама группашцеи постащеи цхьана, юкъеоз тIахьожам лоаттабу профсоюзни организацей комиссеш, «Комсомольски прожектора» отрядаш, кхыйола общественни организацеш.

Эттара кайдкиегIа йолча формаех цаI я администраце гIулакхашта тIахьожам лоаттабу комиссеш. Цар новкъосталца парторганизаце тIахьожам лоаттабу плановой заданеш шоай хиннахьа кхоачашъяра, продукце дикала керда техникеи технологии юкъехкувлара. Город бIарчча хьанийцача, царна юкъе дакъа лоацаш ва кхо эзар совгIа коммунист, кхаьцера 80 комисси дукхагIа хиннай.

Администраце гIулакхашта партийни тIахьожам лоаттабеча комиссей балха парткомаша хадданза лостам телача СССР 50 шу дизара цIерагIча химически завода, «Промавтоматика» яхача Iилма-производственни объединене, «Красный молот» яхача завода, кхыча партийни организацешка доккха новкъостал ду цар решенеш кхоачашъяра, кхоачамбоацараш ца нийсдалийтара, гIулакх боккъонца тоадара.

Из ала йиш яц комиссей балха кIезига терио еча, шоай заседенешко цар председателашка ла ца дувгIача, тIахьожама говзал царна ца Iомаеча «Автоспецоборудовани» яхача завода, хIамаштегача производствай объединене, «Терек» яхача фирма партийни организацеех. Партийни организацеша бизза пайда эца беза КПСС Уставо шоашта еннача администраце гIулакхашта тIахьожам лоаттабара бокъонах.

ТIахьожама гIулакх эргадаьккха тоаделга эттара айхагIча тайпара дувлаценна да халкъа тIахьожама органий хьинар айдарца. Цхьабакъда, хIанз а ерригача халкъа тIахьожама комитеташа, группаша, постана ишаш дола гIо дац коллективашта производственни заданеш кхоачашъяра новкъарле еча кхоачамбоацарашца лоаттабеча къовсамс, шоай декхараш шаьра кхета а деш, шоай бокъонехи торонехи бизза пайда а эцаш. Цар балха тIа толам баргхиларах бола теш — администраце гIулакхашта тIахьожам лоаттабеча парторганизацешнарча комиссешца, халкъа депутатий Советий массаэрча комиссешцеи активаци, профсоюзни, комсомольски, кхыча общественни организацешца, лакхера IотIалоаттабеча тIахьожамца айхха цхьана, вIашн дага а юлаш шоай гIулакхаш лелаш.

Партийни организацей декхар сених латт аьлча, из латт тIахьожам лоаттабелгеи тIайнца решенеш кхоачаш мишта ю хьожилгеи хадданза эргадоахаш тоадарах, цу ларда тIа партийни пачхьалкхени, планови а производственни а дисциплина тоаергйола, парте правительстваи решенеш, иттлагIча пятилетка заданеш тешаме кхоачашъергйола гIулакх вIаштIехьдаккха гIертарах.

А. СКРИПЧЕНКО,
КПСС Грозненски горкома оргогдела заведующе заместитель.

Комсомольски политдешара системе

КЪОНА САГ ДИЙША ХИЛАРАХ ВОККХИЙ ВУ

КПСС XXV съезда, ВЛКСМ XVIII съезда документаши решенеши, СССР, РСФСР, НГIАССР Конституцеш, Ленински комсомола 60 шу дизара хетаяь КПСС ЦК июльски ноябрьски (1978 ш.) Пленумий материалаш, Л. И. Брежнева балхаш, интернационални атеистически кхетам балара дераш кIоаргга Iомадийца бийза ладабаьб республика комсомольски организацешка болх беча кагирхой марксистско-ленински образовани тоаяра шоаш беш бола болх.

Кагирхой парте гIулакха, Даьхенна чIоагIа мутIахьа хилар, кIоарга патриотизми интернационализми йолаш, дикагIа дола идейно-нравственни гIулакхаш доахкаш хургбола уйла духъюлла хьест а хиина дIаэттача Л. И. Брежнева «ЗIамига лаьтта», «Юхадийдалар», «Целина» яхача книжкашта хетаяь занятеи конференцеи чакхъяьхай комсомольски политдешара кружокашкеи семинарашкеи.

Республика промышленни предприятешка, колхозашкеи совхозашкеи, гIишлош хьалъеча а учреждешка а болх беш хиннай 579 кружоки семинари. Цига дешаш хиннад 15364 йоIи зIамига саги, цу даькъе 12644 ВЛКСМ член.

СССР Конституце положенеш, цун идейно-теоретически аспекташ комсомольцаша, кагийча нахех мехкарашеи кIоаргга кхетаяр лоархIаме хилар теркал а деш, укх дешара шера вIашагIъеллаар деша вагIаш 9702 саг а волаш хинна «ДегIаеначa социализма Конституци» яха 356 кружоки «СССР Конституци», «Теорен политикан проблемаш» яха 37 теоретически семинари.

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома V пленума (1977 ш.), ВЛКСМ обкома VIII пленума (1977 ш.) решенеш кхоачашъеш а республика кагирхошта дIахо интернационални атеистически кхетам чIоагIагIа балар духьа а комсомольски политдешара системе болх беш хилар 1673 зIамига саги йоIи, цу даькъе 1391 ВЛКСМ член деша ваьгIа «Атеистически знаней лардаш» яха 62 кружок. Кагирхошта правови кхетам балара болх эргабаьккха тоабара политдешара системе вIашагIъеллаар «Правови знаней лардаш» яха 33 кружок.

ДукхагIа хиннай парте историн Iомаду кружокаш.

«Экономически знаней лардаш» яхача кружокашка, коммунистически къахьегама школашка, экономически образоване кхача формашка парте экономически политика доал дара ленински принципаш Iомаеш хиннав ткъаьворхI эзар гаргга вола къона къахьегамхо.

Кагирхошта экономически образовани ялара комсомольски организацешка чакхдоаха гIулакхаш тIадерзадаь хиннад дешара дикал, эффективность, чулоацам, шоаш Iомаьча знанеех деша багIарашта практике пайда эца хар кружокийи семинарийи балха тIа керттера дараш хилийтара.

Кагирхой политически экономически дешара эффективность лакхъяра гIо даьд «КПСС XXV съезда решенеш кхоачашъергья» яхача 135 эзар совгIа зIамигача сагон йоIон дакъа лоацача Ерригсоюзни Ленински зачето.

Партийни организацеша хадданза йоикхо еш хилар бахьан долаш чIоагIъеннай пропагандистски кадрай состав. ДIадахача дешара шера пропагандистех 95,6 процент КПСС членаши членалла кандидаташи хиннаб. 90,7 процент лакхерен чакхъяланла лакхерен образовани йолаш хиннаб. Шин шерал совгIа хана кружокашта кулгалдеш ва 438 пропагандист. Уж ба партийни, комсомольски, профсоюзни болхлой, халкъа боахама специалисташ, хьехархой.

361 пропагандисто хьинаре дакъа лоац «Пропагандисто — пятилеткана» яхача боламе, аьь бIаь совгIа саг цо-шоай творчески планаш а йолаш болх беш ва.

КПСС Грозненски горкомерча марксизма-ленинизма университете болх беш хиннай ах бIаь саг чувоагIаш йола комсомольски пропагандистий факультет.

Пропагандистски балха юкъе шоаш дакъа лацара хьалхара ВЛКСМ горкомий, райкомий секретарий бехктохкам хадданза лакхбу ВЛКСМ областной комитето. Укх дешара шера мукъавалийта 62 комсомольски болхло кружокийя семинарийн кулгалхо хинна.

ВЛКСМ обкомо КПСС обкома политически дешара Цiенца цхьана дукха болх баьб пропагандистий методически говзал, цар теоретически кийчо лакхъяра. КПСС ЦК ноябрьски (1978 ш.) Пленума материалех, «Идеологически, политико-кхетама болх дIахо тоабарах» КПСС ЦК баьча соцамах лаьца кружокийи семинарийи пропагандисташта семинарий цикл чакхъяьккхай. Эргабоахаш тоабаьб комсомольски пропагандистий — «КПСС политика актуальни дешаш», «КПСС политика — марксизм-ленинизм чакхйоахаш я», «Экономически знаней лардаш» яхача кружокий кулгалхой массаза а болх беча семинарий болх.

Тоабаьб пропагандисташца къаьст-къаьста болх беш, рекомендацеш кийчъеш, информационни бюллетенаш арахецаш хиннача комсомольски политически дешара йолча методически советий болх.

Комсомольски политически дешара системана тIа-тIа хьинарегIа юкъе кхихьай Ленински урокаш, практически занятеш, рефераташ, теоретически Iилма-технически конференцеш кийчъяр санна йола пайдана формаш.

Ерригача кружокашкеи семинарашкея кху тIа а занятеш яьй ВЛКСМ 60 шу дизара хетаьча торжественни заседане. КПСС ЦК ноябрьски (1978 ш.) Пленума материалаш, г. Москвай Бауманска хоржамий округа харжархошта хьалханка Л. И. Брежнева даь къамаьл, «Идеологически, политико-кхетама болх дIахо тоабарах» бола КПСС ЦК соцам Iомабара.

Деша баьгIараша хьинаре дакъа лаьцар «Ленинах парте гIулакха тешаме да вай!» яхача Ленински уроке.

Лакхача идейно-теоретически методически боараме чакхйийннай занятеш Ачхой-Мартановски района «Самашкинский» совхоза, Малгобекски района бурув тохара балхий управлене, вагонии депо, Гудермески района «Мединструмент» яхача завода, В. И. Ленина цIерагIча ГНПЗ, Заводской района производственно-товарни-контора, дукхахача кхыча комсомольски организацешка.

Комсомольски пропагандисташа хьинаре новкъостал ду деша багIараша «Коммунизм хьалъе Iомалу, коммунизм хьалъеш да вай!» яха хIаране цо-шоай комплексни планаш уттаяра а кхоачашъяра а. Кружокашкарен семинарашкарей занятеш комсомольски организацей, коллективий гIулакхашца айхха ювзаш хиннай, цар новкъостал даьд кагийча нахьен мехкарийн къахьегамеи политически хьинар айдара.

Укх дешара шера деша баьгIарех эзар совгIа саг комсомоле дIачуйийцав, КПСС членалла вахийта могаваьв 350 совгIа саг, деша багIарех итт эзар совгIа вар «Коммунистически къахьегама ударник» яха цIи лелаеш ва.

Комсомольски политдешара йолча республикански методически совета каст-каста заседанеш хиннай. Цхьабакъда, комсомольцийн кагирхойн политически экономически дешар вIаштIехьдоаккхача цIенхаштта кхоачамбоацараш а хиннад.

Дукхача комсомольски организацешка лоха ба занятей теоретически методически боарам, тIехьагIа ювцарг а йолаш хьайийлла занятеш еш Iаьдал дац, дикагIа болча пропагандистий опыт вIашагIтохац, занятеш юкъагIа йоахаши бахьан а доацаш тIехьа йоахаш моттигаш я. Занятеш каст-каста юкъагIа яьхай «Грозненский шурий» совхоза, Грозненски района Ермоловски элеватори, Ленина цIерагIча колхоза, Сунженски района информационно-вычислительни станце, Ножай-Юртовски района С. М. Кирова цIерагIчен Х. Нурадилова цIерагIчем колхозий, дукхача кхыча комсомольски организацешка.

Дешара цхьанца а формо чу ца лоацаш тоъал дукха кагирхой бисаб Шалински, Ленински, Шелковской, Старопромысловски районашка.

Малгобекски, Советски, Сунженски, Заводской районашка лакхера образовани йолаш бола прапагандисташ 95 процент яара бац. ХIанз партийни комитетий кулгала 1979 — 1980 дешара шера комсомольски политически экономически дешара система вIашагIйоллара болх дIаболабаьб ВЛКСМ горкомаша, райкомаша.

М. ХОЛОХОЕВ,
КПСС обкома политически дешара Цiен консультант.

Хьалхарча пятилетка ханнараяр

РОСТОВ-НА-ДОНУ. 50 шу дуз кхаь ордена «Ростсельмаш» яхача завода. Цун коллективо хаьал хьалха кхоачашдир юбилей сийна тIайнйа хинна декхараш; мехка боахамашка дIакхьчар кхы тIа «Нива» яха 500 комбайн.

Мехка индустриализаци коллективизации яра исторе чуъь йоккха событи яр «Ростсельмаш» хьалъяр. Къона предприяти йолаелар цу хана чIоагIа тамашийна хеташ хиина машинаш — илат чуэца комбайнаш къонача колхозашта лоаттае. Юххьанка дийнахьен бусе 20-нел кIезигагIа комбайн вIашагIйоллар. ХIанз уж вIашагIъехкача цеха конвейераш тIара хIара дийнахьа арахец 260 машина.

Дить шера планаш совгIа заводо кийч а я дIайохьийтаргья 71 миллион сома маьха продукци.

СУРТА ТIА: ростсельмашакий кхо воахал (аьрдехьара аттеча) А. Н. Гриценко, Г. Г. Ткаченко, В. П. Мальцев, В. В. Каргеноэнцев, П. М. Савин, В. И. Проноза, Д. М. Стрельченко, Л. В. Кобзев заводе Цiе байрах йолча; шоллагIчу тIа: комбайнаш вIашагIъехкача цеха керттера конвейер.

Е. НЕДЕРА суртащ.
ТАСС фотохроника.

ДИКА ХОАМАШ

ДIадахача шерашка хадданза тIехьаюсаш хиннача Грозненски «Автоспецоборудовани» яхача наькъаштьа экспериментальни завода коллектив бIубенна къахьегаш я пятилетка диъагIча шера. Дерригача технико-экономически хьонхамий пачхьалкхен, ... тIайнца социалистически декхараш ... кхоачашдеш хьайоагIа из укх шера. Продукце маькала лакхара ворхI бетта план 24 июле кхоачашъяьй завода белхлоша. Цу юкъедасача деношка планагIа лаьрхIачул совгIа маьхала яьккхай цар 180 эзар сом мах бола тайп-тайпара продукци.

Заданел совгIа продукци маькала лакхарах, бийдал, электроэнерги, металл, кхыйола материалаш кхоирах, арахецача продукцега дIабеда мах лохбарах укх шера планал совгIа 31 эзар сом пайда баьб пачхьалкхенна завода коллективо. Къахьегама овсарле лакхъяра хьалхарча ах шера план 8,4 процент тIеххоачашъяьй.

Завода цехашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха а латташ, предприятена кара тела Цiе байрах ледеш я Дигалов Владимир Трофимович керте латтача тормозной барабанаш арахецача цеха коллектив. Яхье шоллагIа моттиг яьккхай Сальников Виктор Александровича кулгалдеча № 6 йолча сборочни цеха коллектив.

Наха кхетам болара болх тоабеш

Къовсамхой хьалкхебара

Идеологически фронта берригача бIухошта санна культура балхахошта хьалхашка а доккхий декхараш уттаду «Идеологически, политико-кхетама болх дIахо тоабарах» болча КПСС ЦК соцамо. Тахан культурно-сердалон учреждениеш къахьегамхоша шоай мукъа йола ха дIакхуьъа: социалистически яхьа пропаганда юн толашагIйола опыт массанешта дIайовзийтеш, эстетически кхетам лун халкъа творчество дегIакхуллеш, сар лакха нравственность а коммунистически мораль а йолаш хьалкхеву моттиг а хинна дIаэттай.

Парте Центральни Комитета соцам тIа белгалдоаккх, юрташка болача наха юкъе идейно-кхетам балара балха боарам кхы а айбе безилга, хьахьояа къахьегамхоша шоай балха бехктохам кхетабеш хилар Iалашдара, кагирхой юртбоахама профессешцара безам чIоагIбара тIаберзабаь беча балха лоархIам.

Цу хьакъехьа дукха хIама карагIдала йиш йолаш ба культура учреждений балхахой. Района культура отдело оттаьча планагIа тхо долча ерригача юрташка чакхдоах социалистически яхье котбьннарашта, юрта боахама производстве хьалхалаттарашта хетадаь цIейш.

Къаьстта дика, наха дег чу дужаш чакхдаьлар цу тайпара цIей массехк вIара хьалха ГI. Ахриева цIерагIча совхозе. Цу боахама къахьегамхоша, пятилетка заданеш кхоачаш а еш, районе кхычарел хьалхагIа чакхдаькхадар влаташ чуэцилга. Цу дийнахьа массане а ловцаш доазар кIи-марс чакхбоаккхача кхычарка хьокхам а луш тIехдика къахьийсача комбайнерашта П. Шагровна, М. Ашахановна, И. Тришина. Торжественни хьалашa, кIи канех даьча цIовнаша, новкъосташа доахача ловцаша цIей хетадаьрий санна дог урауттадора цига дакъа лоацаш мел хиннарий а кхы а дикагIа къахьегара.

ХIана районе чакхдоалаш латт ялат чуэцара балхаш. ЛаьрхIа оттаьча графикагIа хьувкъам чуэцаш боахкарий хьашташ кхоачадеш лел итт автоклуб, ХIанзле а ялх агитбригада 50 совгIча производственни участке яха хиннай. Цар вIашагIкхетараш хиннад «Ингушский», «Советский», «Малгобекский» совхозий доаркашца, комсаш лелаершца.

Концертал совгIа, агитбригадай програме я книжкай выставкаш, центральни газетийн журналийн обзораш, молнеш а къахьегама листокаш а арахецилга. Цу дерригне а, шеко йоацаш, гIо ду наьха къахьегама хьинари творчески дог-уйлен уроаттаде, совхоза къахьегама толамаш хIаране толамех тийша хиларах йола уйла чIоагIъе. ХIаьта из ма йий вахара советски хьисапа белгалдира цхьа оагIув.

Района клубни учреждений балха юкъеденад тематически сайренаш чакхйоахилга. Цига массала а санна дукха гуллуча наха дувц советски халкъа вахара боарам лакхбенна хилара тешал деча керттерча хьонхамех, юрта, совхоза вахарера хьайиду хоадам боллаш дола масалаш ларде а лувнаш, белгалдоах хьаьнала къахьегача хIара дезала хьалторо тоалуш, культура хьашташ тIа-тIа лакхлуш латташ хилар.

Дукха ха йоацаш СоагIанчарча культура ЦIагIа чакхъяьлар «Хьаьнала къахьегарах — сийле а хоастам а» яха хьалха латтача доаркаца А. Картоевацеи Б. Коргоевацеи хинна сайре-вIашагIкхетар. Цу тайпара вIашагIкхетараш хиннад «Луч» яхача совхоза культура ЦIагIа, кхычахьа.

Шоай балха лоархIаме дакъа хеташ лелабу культура балхахоша дешархошта юкъе бу болх. Дешара шу чакхдалехьа дика вIаштIехьъяьккха дIайнхьар центральни библиотеко «Дега безa болх Iа хьалохе, нрезо цe хьалохаргва хьо» яха дешархой тайп-тайпара профессеш йолча нахацара сайре-вIашагIкхетар. Иштта цу сайрийна цига хилар болхлой професешта хетаяь книжни выставка, книжкай обзор.

Сайрене дакъа лаца хьийхараша юкъе вар бурувдеттар П. Ф. Горбовцев, Вознесенски газ чакхйоахача завода планово-экономически отдела начальник В. П. Агатьева, № 2 йолча горбольница йоккхагIйола медсестра В. И. Зарудинева, № 3 йолча столове шеф-повар А. Л. Шварц. Царех хIаране дийцар шийн балхах лаьца, шоай профессех болча наьха къахьегамах дукхача наха доалача беркатах. Школе дийша йистебаьлча кагирхой а мехкарий а шоаш болча балха отта бийхар цар.

Тахан чIоагIа лоархIам болаш да культура учреждениешка къахьегача наьха дешара боарам лакха хилар. Замо вIадех буржуазни идеологена духьален парте политика кхоачашъяра тIехьен лерагIа къовсам лоаттабе могаргдола специалисташ массайолча а культура учреждениешка дIаниисбар. ХIана аьлча, сийлахь-воккхача В. И. Ленина социалистически культурах йоахкача принципашта юкъе шийн къаьстта моттиг дIалуш хиннай партийноста принципа. Цу принципа цIанкха а тIера баргбоаца, хадданза из вахаре чакхйоахаргйола специалисташ хьалкхебеча гIо де гIерт района культура учреждениеш.

М. ХАРСИЕВА,
МагIалбика культура городской отдела инспектор.

ДIаяхача заман воча гIулакхашца — лира къовсам

ХАРЦДАР ВАЙЦА ТАРЛУРГДАЦ

Дукха ээдий гIулакхаш доакх вай къмаи нахах. Мел дукха да цунна тешал деш дола бакъдараш. Масала, цхьание саг йоалаеш моттиг нийсъелча цунна гIо-новкъостал де, цук керда бахар чIоагIде массава а оарцагIоовал. Валар-валар хилча сагото тIакхаьчача юхе дIаэтте, цунгара гIайгIа-бала дIаяц. Гаргара, безаш-бовзаш нах хьавIашагIа а кхийте, белхий а бий, цIеношц хьалду керда боахам буллаш воаллачоа. ВоккхагIчун сий делга а, иштта дукха кхыдола а ээдий гIулакхаш доакх вайнахах, нагахьа сапIа уж вай ханаце тардеш, боарраматIа лeладеш хилча.

Амма, наха халахетар деш дог дохадеш, иирча гIулакхаш а дукха да вайна юкъе. Царех эттара вочарех, луламе долчарех да къамаш къердилга, чIир лехилга, урдош доахилга, кхелета йиIигаш никагIа маьре кхуьлилга.

Кховзткъа совгIа шу даьннад советски закопаша цу нийса доацача гIулакхашца цахаддаш къовсам лоаттабу. 60 шу сага вахар да. Сег хьанкъалчу вара тоъаргйолаш ха я из. ХIаьта иззал дукха ха дIаяхачул тIехьагIа а законо дIадехар де ца гуташ, цуна духьале е гIеоташ волча сагах нийса саг хеташ сона. Социалистически законашта раьза а воацаш шийн бокъонаш уттае безам болчоа вайца ваха а лела а бокъо яц, йоах са санхетамо.

Хьамсарча Дай-мехкэ, цун сий долча халкъана де деш волча сага вIалла къахетам а боацаш тaIаьар де доагIа законо.

Цхьа масал доаладелов со на. Шофера бехкагIа хинначa вварех воша, шин шуча, шучун сесаг, кхе мохча — ворхI саг вийнав са. Из доккха во массехк дезала тIадехача шофера къахетам бе яхаш, дукха лийлар цун гаргара нах... Цунна, юххера а, гешт дир. ДерегIа нах боабьча сага советски законагIа таIаьар де доагIа. ХIаьта, нийса дий, цу тайпара хатар даьча сага гIо де яхилга? Из закон телхаделга хилар вайна массанена а гуш да.

Тха улицагIа, тхона гаьна воацаш вехаш вар Ахьмад ялаш цхьа саг. Къахьегаме тIера воацаш, массаза а малара тIехьаваьнна лелача цун каст-каста дов дувлар тоналхьа бахача нахаца.

Къахетар могаш йоацача цун сесагах, кагийча берех. Цкъа цхьан дийнахьа шийца цхьана малар молаш хиннарца дов а даьна, царех цхьание цун карагIа валар хилар. Ахьмада законагIа йоагIа чувалл, ка техар. Цу хана эсарe гIулакх де ваха хиннача Мухьмада хоаш дацар шийн даь карагIа саг валар хиннилга. Цунна лоаш хинна хIама а дацар из. ХIаьта наьнаца ваха васар нутти дийттен шу даьнна шo кIаьнк. Iадата бокъонагIа чIир лехар кхераш хиннача Ахьмада гаьнарча гаргарча сага наьнах кьоаста а даь дIаIдигар бераш. Дезалах а къаьста, ше фу дерга ца хоян пасар нана. Цхьаьккха бехк боаца бераши чанеи шоайла хьогаш, къаьста лел.

Дукха ха йоацаш цIаьена Мухьмад а наьнах, цIенах, юртах ваьнна дIаваха.

Алал, хьай мах, фу бехк ба цу берий, цар наьна?

«Ша, ков-карт дехке, миастагIал долча наха гаьна яхар тоя хьона» — йоах Ахьмала сасагага Кеkага ахьа болча юртахоша. Цу тайпарча иирчача гIулакхаша вай сийрдача вахара Iатташ тIа ют.

Цудухьа вай массава а цхьа барт-уйла йолаш цу вонна духьалдоале, вайна юкъе кастта моттиг къуръяц пиодаьннача гIулакхашта.

Я. ЦУЕВ,
IалханкIалара вахархо.

ЛАКХЪЕ ПРОИЗВОДСТВА ЭФФЕКТИВНОСТЬ

Завода балхахошта коммунистически кхетам балара, производства эффективность лакхъяра, пачхьалкхен планаш социалистически декхараш кхоачашделга Iалашдара керттера фактор а лерIаш, Грозненски ацетонови завода профсоюза комитето даим йоакхо ю коллектива членашта морально-политически гIуланкхаш лакха долаш а къахьегам безаш а хургболаш кхетам балара.

Идейно-политически болх комплексно лелабаро йиш хуьлийт хIара тха коллектива производственни заданеш толамца кхоачашъе.

ДIадахача дешара шера заводе болх беш яр 11 коммунистически къахьетама школен экономически знаней ши школен. ДукхагIа долча даьхьъе занятеш дика чакхьювлар школашна. Iомаеш йола материал айхха ювцар завода технико-экономически хьокхамашца, ювцар къахьетама коллектив дегIаакара, керда техника юкъейоалаяра, арахецача продукце дикал лакхъяра проблемаш. Дукхача ладувгIарех дика рационализатораш хилар. Уж ба новкъостий Ф. С. Клочко, П. И. Григорьев, В. Т. Поляков, дукхха кхьбараш.

Пятилетка кхь шера планал совгIа 2 миллион сома мажа юрта боахама эша продукци арахийцай завода коллективо. Толамца чакхдаьхад мехка хьайбаш леладерашта эша кхь тайпара керда продукци арахецара балхаш. Пятилетка керттерча декхарех цаI лоархIаш дола продукце дикал лакхъелга Iалаш а деш, растворителий цела технологаша юкъе а йоалаяь караерзаьлй ацетон даккхара кхо колонна йола система, хIаьта дIадахача шера август бетта дена сий дола пхисабарг тIа а латташ мара заводера яра а клад ка продукци.

Дика къахьегама хьокхамаш а долаш чакхдаьккхад завода коллективо 1979 шера хьалхара ах шу. «Бахь бетта план — В. И. Ленин ваь 109 шу дузуш» яха къахьегама почин а кхайкхаь, ше даьха толамаш чIоагIдир коллективо. Хьалхарча ах шера плац укх шера — 21 июне кхоачашъьй. Продукцена реализаци яра план 105,8 процент кхоачашъьй, планал совгIа ах шера арахийца продукци 858 эзар сома мяхьа я.

Производства боарам дIадахача шера цу хана нийсдича 14 процент лакхбенаб. Къахьегама овсарле 14,3 процент дегIаенай.

Заводе отта а даь чакхдаьхад бийдал, доагор, йIовхал, электроэнерги кхоаяра тIадерзадаь гIулакхаш. ХIамай хьурмат дареи кхом, бареи дешаш бетта-бетта дувц завода подразделеней коллективай профсоюзи собранешка сайна, иштта профсоюза заводской комитета шеррача заседанешка а, завода чуре социалистически яхьа итогаш а еш.

Ах шера заводе кхоьый бийдал — крахмал 96 тонн, йIовхала энерги — 7706 г.кал, электроэнерги — 403 эзар киловатт-сахьат. Цу тайпара хIамаш кхое вIаштIехьлаьинад технологически дисциплина нийса лелаяра, процесса стерильность телха ца яра, керттерча даьхьъе В-12 витаминни производства процесса яр а еш, биосинтеза эффективность лакхъяра тIевраь комплексни мероприятеш чакхъяхар бахьан долаш.

Заводской комитето вIашагIа а елла болх беш я заводе хьехамчий совет. Цунна керте латт завода ветеран И. И. Пелевин. Хьехамчаш завода еррига производственни участникашна ба. Цар яла а ховш дIалу йоккха опыт шоай болхлочуй къахьегама ник дIаболабеш болча къонабарашта. Педагогически знанеш лакхъяра вIашагIъеллай семинар. Педагогически семинаре ух цехови комитетий председателаш, профгрупоргаш, цехийн участкайн начальникаш, лоаца аьлча, кадрашта кхетам балара гIулакхеца бувзабеннараш. Укх шера хьалха чакхьяннаац заводе «ДикагIа вола хьехамча», «ДикагIа вола къона болхло» яха цIи яьккхара конкурс. ДIадахача шера итогех уж сийлен цIераш хьожайир хьехамчашта, къахьегама ветеранашта, Къахьегама ЦIеча Байракха ордена кавалерашта А. Д. Мильникан Н. Ф. Черкасан, къонача болхлошта В. И. Костычанан Н. Тищенконен.

ЧIоагIа теркам тIабохийт оаха наха дег чу юкъаргIолча гойтара агитацен. Завода территоре тIа я хоза кийчъяь панно «ХIара балха денна — дикала Знак!». Къахьегама сийлен календара тIа цIераш йоах хьалха латтача цехий, участкай, сменай, бригадай коллективай, комсомольско-кагирхой коллективай.

Наха кхетам баларан къахьегама дисциплина чIоагIъяран кIезига лоархIам болаш яц керттерча инженера заместитель новкъост В. В. Бездетный керте латта бокъонаш телхаяра гIулакхашта йола профилактика совети механически цеха начальник председатель а волаш йола новкъостий суди.

Цхьабакъда, балха тIа халонаш а нийслу завода коллектива. ЧIоагIа йоагаш я профсоюза заводской комитет кадраш кест-ласта хувцалуш хиларах. ТIеххьарча шин шера тха завода балхах кхеташ бола аппаратчикаш ца телаш свдай грозненски профтехучилищаш. Тха профилах бола специалисташ кийчбеш йола Волгоградски училища я тхо заянаегIа тхона аппаратчикаш ухийтар. Амма, дукхагIча даьхьъе, уж дIаух тха заводера, хIана аьлча, царна къахьегамен нравственни кхетам балара гIулакх лерттIа леладац оаха, дилла а теркалдац кагирхоша дIадехараш царна эшараш, де мел дезар дац царна шоаш хержа професси езаялийтара, кIезига теркалду мукъача хана цар сакъердаме салоIилга вIаштIехьдаккхара гIулакх.

Дукха балха ха зехьа йоаю заводе, производства эффективности балха дикал лакхъяра резервах лерттIа пайда эцаш. Долча бесса аьлча, тхона хетачох, оаха бизза пайда ийцабац кхетам балареи культурно-массови балхах, къахьегамен производственни дисциплина чIоагIъяра даьхьъерча ерригача торонех. Из доаш къоастадара оарцагIъьйна я профсоюза заводской комитет сайна, иштта завода администраци, партийни организаци, комсомола комитет.

Доккхийн бехктоялмен декхараш латт завода коллектива хьалхашка. 1979 шера тIеххьарча ях бетта «ТIехьабусараш боацаш бе болх!» яхача ростовчаний IалаIате дикача денизах пайда а эцаш, производства берригача боарама а реализаци яра даьхьъе а пятилетка дихь шера план 20 ноябрь тIакхоачаш кхоачашъе декхар тIаийцад коллективо. Цо лаьрхIад къахьегама овсарле лакхъяра шера задани 105 процент кхоачашъе.

Иштта да хIана завода коллективо шай беррига ниа тIабахийта кхоачашду декхараш.

С. РОДИТЕЛЕВ,
Грозненски ацетонови завода профсоюза заводской комитета председатель.

Доазол дехьара

ГДР. СЭВ-а членаш долча мехкий экономика деррига доакъошка Iилма-технически прогресс сихъеча керттера даькъа доац энергетико.

СУРТА ТIА: чехословацки энергетикий заказагIа «Трансформаторен-унд рентгенверк» яхача дрездени предприяте (ГДР) хьаь 28 метр лакха высоковольтни тохкамаш установка. АДН — ТАСС сурт.

КОРТА БОХАБЕЧА МАЛАРИЙ ЗУЛАМ

Малхбузе германски «Шпигела» тIеххьарча номерех цхьанне тIа араьйнай ФРГ герзашцарча низапка корта бохабу малараш тIехдаьнна дукха мелаш хиларах йола репортаж. Журнала деча тешаргIа, «сатем боабеш долча гIулакхо», обществах къьеста хиларо, хьаьрбоаккхача хIара деннарча казарма чурча вахаро боах тIема гIулакх дераш тIа-тIа дукхагIа «шуцага кхувда».

Беха хьаьрбаьннача хана бала бахь шоашта карабяраьна, командирех лет, приказаш кхоачашдац. ТIема гIулакхаш тIарча лораша шер-шера регистраци ю ворхI бIаьнцега кхоачаш болча алкоголикашта, эзар совгIча менна бахарах шишийна тоха гIийртача моттигашта. Белгалбоалаш да «кIиргIа шозза мотт хьакорчабе ца могаш мол аз,—аьнна цхьан салтечо дахь дерий.

Бундесвере тIема гIулакхаш тIарча вахарах дола анекдотий хьисапера хIамаш кхуал журнало. Бийсанна цхьан казарме рота командира тревога яьй, салтий гIоттабир шоай менгеш тIара. ТIаккха Iурра мара кхы дагабехабац уж: майор молаш ваьгIача эпсарий казино чура команда кхаьчай «Обеда перерыв я!» аьнна. Цхьа Миндена юхе сахьата 70 километр еш сиха тIо наьнъа тIа гIолла тIехьийкхай 28 тонн дозал дола бранированни машин, духьал нийсъенна машинаш наькъа йистошка дIаюха а кхувсаш, новкъа мел хинна знакаш щиташи лега а еш. ТIеххьара а «ялх бIаь говра низ бола «ка» Гонновера юхе сецача, цунна чура бихь когара аралаьнна дика менна вола ши баьри.

«Шпигела» йоах, цу тайпара моттигаш кIезига хилац эскара дукхача подразделенешка. Бундесвера моастагIа, репортажа автора хетачох, леххане а леха везац тIема соферашна. Малхбузен-германски салтечуина эттара боннатIа бола кхерам—малар.

А. ОРЛОВ.
(АПН).

Политически обозревателя заметкаш

ПАЛЕСТИНСКИ ПАТРИОТЕХ ДОЛА БАКЪДАРАШИ ЦАРЕХ ДУВЦА ДОАЦАРАШИ

Дукха ха йоацаш Иерусалиме хилар терроризмана духьаларча къовсама дуней халкъашта юкъера конференци. Цу тайпара конференци чакхъяккханза иргIоаца за хьатIаэттаяр малхбузен мехкашта, хIана аьлча терроризм, вандализма, гайп-тайпарча зуламий талгIеша баха биталар нах, цар вахар цкъаза тIема ханарчоа тара а лестадеш.

Иерусалиме хиннача конференце укх тайпара даьшхар терроризм яха доаш «хьалхе а дага а лувцаш цахадаш нах боабар, човнаш яр, шоаш дагалаьца политически гIулакхаш чакхдахара цхьанна а хIаманна бехке боаца нах умзарбалар духьа кхерабар».

Хетаргахьа, хIанзарча хьарча терроризмаш йоагIаш еннай цу тайпара цIи. ХIаьта гIулакх иштта дале, эггара хьалха Палестина халкъ сионистски террорах кIадлатташ хилар чIоагIе деза.

Исторически хронологех лаьрхIача, палестински проблема дIайоалалу 1947 — 1948 шерашка ООН Генеральни Ассамблея решенегIа Палестине мугаттий Iарбийи ши пачхьалкхе хьае лаьрхIача дени. Цхьабакъда сионистски террористий бандаша, дукхача моттигашка Iарбех бола бахархой лелхабь а боабь а дIа а баьха, шоашта законагIа йоагIаш йола пачхьалкхе хьаяйтавар царга. Из хIама дизза юкъедода дукха ха йоацаш Иерусалиме терроризмана сиыча цIера.

ДагайохийтаргIа вай Дейр-Ясин яхача Iарбий юрта трагеди. 1948 шера 9 апреле «Иргун цвей Леуми» яхача сионистски террористически организаце бандаша, оаххараша сайна, боа а бир Iазеп тIа а отталир берригача цу юрта баьхача наха — 254 палестинца...

Терроризмах доаххача гIулакхех цаI лаьрхIар Иерусалиме хиннача конференце политически бахьанашта нах кхерабар. ДагадохийтаргIа вай, укзара боахаши кхерабеши сионисташа миллион совгIа бола Iарбий шоаш бахкача лаьттара лелхабь хилар, мехках а цIенах а баьннача наха тIаувтта къахьа ди царна тIа а уттадеш. Палестински проблема коллатIча оагIорахьара хьанйица а — масса а метте латт цуина тIа сионистий цIий Iоухийтача террора белгалоаш.

Тель-Авиве чопаш беш агIазъухаш ба Палестина мукъаяеххара Организаци йолаш хилас а из дунен 134 мехко къоабалбеш хилара а (Израил къоабалъяьрел дукхагIа). Цхьабакъда 1964 шера из организаци хьахилар дувзаденна дар хьалхагIа сионистски бандаша а, цул тIехьагIа Израила ерригача пачхьалкхено а террор лелаца.

ШоллагIа дунен тIом болаш герз бе а делла шоай Даьхе мукъаяхара къовсам лоаттабаьча советски, французски е итальянски партизанех мо мара цхьанна сагага а оалалургдац хIана палестинцех террористаш, израильски сионисташа из деча тайпара.

Палестински партизански отрядий хIара тIема рейд террора ант а аьле кхайкаду Тель-Авиве. Израильски авиаце бомбашеи напалмацеи Ливана къулбехьарча даькъа тIара бIарча юрташ йоагаир, бохабь лелача палестинций лагераш хьалакъеш шоаш леладеча гIулакхех-м зархIаш сионисташа терроризм. ХIаьта цар пачхьалкхен политика а яь дIаоттаь из ма йий бокъонца йола терроризм-м.

Палестински патриоташ Израила дIалаьца шоай Даьхе мукъаяккхара латаш бола къовсамхой ба, цар леладер нийсон гIулакх да. Гаргарча Малхбоален проблема нийсхоаца къоастаяра шиъ цаI мар бац. Из ба Израила оккупаци яь еррига Iарбий територеш йизза мукъаяхара, Палестина Iарбий халкъа законии бокъоний сий дар, эггара хьалха ший мукъагIара пачхьалкхе хьяра бокъон а деш.

В. КАТИН.
(АПН).

Росистски ЮАР-е доаш дола кIал бахача наькъ бераш ворхIазза дукхагIа да цар хьннара долча кIайчар бераш. Бераш сална дукха доаш хилара бахьан да IадIала овгIоигахьара цхьанна а санитарни Iуналдоацаш, адамий доацача хелача, кхьача хьелашц ЮАР-е кIал бахьа нах бакаш хилар.

СУРТА ТIА: Соуэтора — ЮАР-а столица пригородера бераш.

ТАСС фотохроника.

«ЛОАЦАЛУШ ВОАЦА» САДИСТ

«Лоро» — эсэсовца Хайма. Из хIама бIаргадойнараша дешна тешалгIа, боабьб Маутхаузен яхача концлагере чубаьхха нах. «Ве лаьрхIар ше волча дIачу а вийхе, лергеолаш бензина инъекци еш хиннай цо»...

...Тиле-Варденберг яхача улица тIа № 28 йола цIа дIатIахьежача Малхбузен Берлинерча кхыча цIенойл башха эргадьнна хIама долаш дац: нийттIа а нийттIа штукатурка, сийтта а сийтта норий рамаш, ремонт е сэаш йола доггIан хий Iочууха турбаш. ХIанзарча дас массанена а вовзаш волча Баден-Баденерча лоро 1958 шера ийцад уж. Цу хана дена чубахараша квартирех хьателаш бола мах ца хаддаш яхаб... мах боабаьча нациста Хайма кеса.

12 шера Хайма доаш лелабаьча австрийски полице 1962 шера цо дахь зуламаш гучадоахаш дола документаш ФРГ-ерча шоай коллегашка дIаделча а вайнавац зуламхо цIеной доалара. Цун ший, бакъдар аьлча, къайлавала вийзар, цхьабакъда, эсэсовца финансови гIулакхаш тешаме леладу цун адвокатей йиша-ся.

«ХIама херц ца далийтара» цIево лу доходаш «Дросте» яхача фирма уполномоченнета гIолла дIаахийта баьннаб Хайма. Дукхха шераш даьннад цу хана дена. Хьулавеннача Хайма а цун доалахьен а къайле, хетаргахьа, тахан а тIехьа — наха гучаяргьяцар, нагахьа санна цу цIеношка бахача наха цIеной да малав хайнадеце. Квартирашка бахараш чIоагIа оарцагIоволар. Города антифашисташа уж шерра хьаллацар, из скандальни истори кепайоазон арадалар бахьан долаш цIаькха а цIенхашта «лоацалуш воацача зуламхочоа» тIехьадовла дийзар Малхбузен Берлина IавдалИ.

ТIеххьара а, из ше тIа а воацаш, чIоагIдаьд судо Хайм нацистски режим хьаллацара а Маутхаузене чубаьхха дукха нах боабара а бехке хилар. Ший приговорах цунна ший малхбузен — берлински цIен маьхка гIод а техад.

Малхбузен Берлина компетентни органашта 17 шера мегадац «Дросте» яхача фирмо цахаддаш ахча дакхухьийташ вола Хайм мичав ха. Зуламхо хIанз а кортамукъа ара лелаш ва.

В. КУДРЯШОВ.
АПН соб. корр.

Доазол дехьарча авторашна АПН-а

РОССЕРА БЕЛАМЕ ИСТОРЕШ

Дукха ха йоацаш 1978 шера Москве арахийца ярсий метта учебник ийцадар аз. Цун дешахьалхен тIа авторашна йоах, из издани арахецаш цунна хьалхашна оттадаь декхар дувцарийн диалогийн гIонца массаза к буйнаш бола ярсий мотт Iомабайтар да.

ШоллагIа мотт Iомабе болалурашта лаьрхIа йола пособи, дукхагIча даьхьъе, еша безам ца боаIаш хул. Цхьабакъда, са учебникаш-м оал йиш яц из. Ма са а къардалар-их са из дешаш!

Хьажаргдолва вай, масала, «Городской транспорт» яха корта. Цу тIа йоах. Россе метро тIа е автобуса тIа ховрг боаккха мах кхы кепиг да, троллейбуса тIа 4 кепиг. На хоам беш, автораш хетаргахьа, шек болаш бац города транспортаца лелара цу тайпара система хьатIайоагIача хана а хургхиларах.

Канадски учебникаш увттадераш цIаккха а лоархIабергбоцар цу тайпара хIама ала. Сведенеш учебни арадолача хана нийса йоацаш хургья. ТIеххьарча итт шера метро тIа а автобуса тIа а ховрг тела мах 25—53 процент лакхбеннаб. торонтски пассажиро городской транспортах бетта тела ахча москвича квартирах телачул дукхагIа да. Белазе дени?

ДIахо учебника тIа я укх тайпара диалог:

ПАВЕЛ. Здравствуй, Лиза! Мича йода хьо?

ЛИЗА. Здравствуй, Павел! Со театре йода.

ПАВЕЛ. Метро тIа а хайна гIоргиий хьо? Нагахьа санна хьо цунца йоде, со а воагIаргва хьоца Свердлова майдага кхаччалца, цига кхычун тIа ховргья хьо.

ПАВЕЛ (метро чу). Сога къаьста ахча дац. Сабардедахь со хийце воагIа вайна.

ЛИЗА. Ма гIо (по шин книжках хьадовких цуина билет).

КIезига ба Канаде хIана йоацаш новкъа ваьнача ховзаш волча сага иштта кIаттIа боацачох билет дела доархIабергбола нах.

Вай дувцача учебника тIа дувц, иштта телефонах-автоматах пайда мишта эца беза. СССР моттиге телефон тохарг 2 кепиг доакхк! ХIана ух а ца ховш сона керта чу ух тхоай Эни Марре геттара дика оалаш дола илли:

«Господи, хьо дукха вахарг, цхьа доллар да сона кхалург.

Са ахча хIанзза кхоачаденнад, сога-м телефон тоха а хIама дац...»

Кхы а дукха да цу эрсий метталарча учебника тIа, уж Iо а дийша тхоай вахарца нийсдича, вийлхача за бакъахьа е белавелча за ца ховш дола хIамаш. Сона хетац цун авторaш шоай учебникаш белабе е цар дегаш тохадалийта гIийртаб аьнна, амма, оалаш долча тайпара, вахаре нийслу даггара уйла йича а дагадохаргдоацар».

Мэри ДОУСОН,
канадски журналистка.
(АПН).

Азена доал дараи?

Прогрессивни азиатски общественностага уйла яйт США Индийски океане 5-гIа флот вIашагIйоалла безам хиларо, яхаш язду «Мердека» яхача индонезийски газето. Индийски океана юкъе уллача Диего-Гарсия яхача гIайрен тIа массехк шера доккха тIема гIирсаш хьалдеш я Пентагон. Укхаза хьалду американски тIема кемашта лаьрхIа портови гIирсаш, доагори тIема гIирсаши чудоаттаду складаш, ремонт ю мастерскеш, еза бомбардировщикаш хьалгIуэтта-Iохуша овса.

База хьалъяра балхаш йистедаьнна дац, амма тахан а тIехь дунен цу районе ший «цха дIахьоха гIерташ» я США. Дукха ха йоацаш Индийски океане хьачуяьннай 7-ча флота чуйоагIа американски тIема кемай отряд, царца «Констеллэйшн» яха авианосец а йолаш. Укхазарча наблюдателашта хетачох, дIахо язду «Мердека», цу отряда Гаргарча Малхбоалехьарча пачхьалкхений форда йистошка гIолла дилла лела пхи американски кема IотIатохе, керда хьаеча 5-ча флота ядро хила тарлу.

Индийски океане Пентагона активность лакхъялар, язду газето, шеко а йоацаш дувзаденна да Иранера американски политика йохарца. Деррига гIулакх дувзаденна да Персидски заливе дадача мехкашта кердача Ирано кхы жандарм хила ца тягарца.

Белгалдаккханза даргдац американски «керашта» дагалаттар мел кхерам болаш да. Вьетнаме чакх ца яьнна авантюра йиц а яьйта, дерригача дуненна тIатаIара политика хьинаре лелае ха хьатIакхаьчача санна хеташ ба уж. ХIаьта Индийски океана бассейна США-с леладеча гIулакхех, царна хетачох, диндалийта йиш яц 70 шу хьалха американски адмирала Альфред Мэхана аьнна дешаш: «Индийский океана тIахьожам лоаттабечо доал ду Азена а».

(«Мердека» — АПН).

ДИКА ХОАМАШ

Пачхьалкхен плана совгIа бIаь эзар сома маьха кондитерски изделеш маьхали а йоахаш, чакхбаьккхар дIабаха ворхI бутт Грозненски кондитерски фабрика болхлоша. Валови продукци арахецара пачхьалкхен план а йизза кхоачашйир цар. Укх шера кердача технологех арахецца йолаьяй укхаза шурийн любительски щербет. Из продукци ийдархоша чIоагIа хоаттаии дико дIаяцаш я.

Укх шера белгальъйна дика къахьегаш я Селезнев Николай Афанасьевичи Бухарова Валентина Титовнаи керте латтача карамельно - бисквитни розничник цехий коллективаш.

* * *

«ТIехьабусараш боацаш бе болх» яхача ростовчаний инициативагIа болх беча Вознесенски газ чакхйоахача заводе цхьаккха цех, участок, установка яц пачхьалкхен план кхоачаш ца еш тIехьаккхаш. Иштта къахьегар бахьан долаш завода коллективо хаьал дукха хьалха кхоачашъьй дерригача технико-экономически хьокхамий ворхI бетта задани. ПланагIа лаьрхIачул совгIа цо даьккхад 16 эзар тонн газови бензин, хIаьта задаиех совгIа кийчъьйй 29 миллион кубически метр газ.

Къахьегама овсарле лакхъяра задани йизь ах процент тIеххоачаш а яь, цул чотах арахийца я планал совгIа кийчъяьча товарни продукцех дукхагIъяр. Дукхьала ах шера планал совгIа завода коллективо баь пайда 11 эзар сом да.

Ростовчаний инициативагIа лаьрхIача яхье хаддаиза хьалха латт Баркинхоев Мохьмада Башир керте латтача комбинированни установка коллектива Богданов Александр Михайловичен Чирков Владимир Ильичен кулгаддеча компрессорни станцен топарно-байдала участкан болхлой. Дукха хIама ца эшаш хIанзалехьа бархI бетта план кхоачашъьй цар.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ХЬИНАР ДОЛА МЕХАНИЗАТОР

Шерагара шу массаза доал толлуш, чIоагIлуш, дегIлухаш латт Грозненски района «Юбилейный» совхоза боахам. Цунга хьежца тоалу цун болхлой хьал-торо а. Совхозе къахьегача наькъа доалахьара боахамаш бIаргадийча кхоачым бе: башха-дика, доккхий, еттача кирпичах даьча хIара цIен тIа телевизионни антенна ягIаш гургья Старн Сунже нийсвеначоа, хIара коа жа, детташ доахан да, кIезига нийслац коашка легковой машинаш а. Къамел дац, кхоачам болаш дика бах цу боахаме къахьега нах. Балха а гаьна аха бевац — юрта йисттара дIадолалу соми бешамий, баьцдаарий кхаш, юхха я хьайбаш леладу ферма, мехкастерскеш.

Совхоз дегIакхувлар, цун беркат совдоахар хьаьнала къахьега нах ба. Уж буцаш совхоза директора къаьстта сий деш белгалвьнккхар из боахам биллача дена укхаза къахьегаш хьавоагIа механизатор Алханов Хасо. ХIанз тхьаь пхийттаьлагIа даьха доац цо кхашкара хьувкъам чуэцача, ллзал дакхьа лаьцад ялат дIадуш а. Механизатора доккхал ду КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела нов. Леонид Ильич Брежнева «Целина» яхача книжка тIа бувцача ялат кхедерех цаI ше хиларах.

Казахстане эри дада лаьтташ каракдераадеш хьинар а денал а гойташ къахьегарах пачхьалкхен совгIат — «Эри дада лаьттаи карадерзадарах» яха медаль енай Алханов Хасойна 1955 шера. Цул тIехьагIа болх баьб МТС-е. Талды-Курганска областе. ЦIавеча гIоне укх боахаме къахьег. Раьза вий хьо хьай балха аьнна хаттар дича, вела а яьсжа жоп делар механизатора:

— ХIана вац со, геттара раьза во. ХIара бетта 200—250 сом алали хул. цIагIа бетташ ши ет ба, итт совгIа устагIа, шортта москал-котам я. Сона а са дезала а из шортта тоъа а тоъ. Болх маIар тIа ба, хIаьта совхоза директора цIаккха а ак ца оалаш дика новкъостал ду доакъарца, моллагIа хIама нийса моттиг нийсъелча.

ВорхI бIаь бежан да совхоза хьайбай боахаме. Царех ши бIаь бетташ етт а болаш. Укх шера массехк дийнахьа 200 гектарах хIаране тIара 44 центнер ецаш гурахьо дийна кIо чуийца баьача, баьцадаарий кхашка баьлир совхоза механизатораш, хIаьта Хасойх хьайбай боахама доакъар Iалашдечь бригада звеньевой вир. Укхаза а хIанзле белгалваьннав Хасо. Цхьан шеран ах шеран тоъал хьайбашта довкъар Iалашде аьнна декхар тIаийцад механизатораша. Цхьабакъда, денна дош цар тIеххоачашдергхилара тешал деш йола белгало гуш я хIанале царна каргIдаьнначох. Хьалхара мангал хьекхачул тIехьагIа 200 тонн йол, аргIаш а даь дIаотталий. Из я цхьан шеран ах шеран йоагIа йол Iалашъяра норма.

ХIана шоаллагIа аьла буц хьоккаш бе Хасо керте латтача звеной механизатораш. Пхиъ ва уж. Люцерна хьокхаш ва Алханов а. Дийнахьа 6—7 лафет баьццара доакъар аьте дIадохьийт цо ферме. Цига витаминни хьоар ду цунах. Норма 14 тонн йолча метте, 20—21 тонн доакъар Iалашду Хасос.

Иззал болх беше а, цIаккха а ца йоахаш лел Хасой трактор. Цунна доагIа гIулакх эншйтац говзача механизатора. Йоах кхаш леладеча бригада бригадира Йонев Рамзана. Ялат чуэца доладдале моша горох чуера Хасос. ТIаккха мошача доакъара хьажкIаш хьокхаш, цул тIехьагIа кхашка догIаш хьисаве хий тохаш установка тIа болх бир, хIана люцерна хьокхаш ва. Цу юкъа цун трактор еха моттиг нийсъелац.

Раьза ва механизатор укх шера кхашна кхебаьча хьункъама. Цун кулгаца кIезига къахьийгадац из хьакколлатIерташ, дог гIоздоаккхаш хьаьннад ялат, баьцадараш. Хеза хIама дий, укхаза хIанзалца — гектара тIара 44 центнер ялат, е гектара тIара 300 центнерга кхаччалца баьцадараш чудено. ХIанзачул тIехьагIа ялта 100 гектар хьажкIаш я чуэца сэаш. Цига а дакъа лоацаш хургва Хасо.

Механизатор волаш ше болх беш доаккхача 35 шера итташ къона механизатораш ийчбаьб къахьегама ветерана. Царех цаI ва хIана цунца болх беш вола Кадыров Iалу а. Из болх бе Iомаве волаьш Хасос аьлар цунга:

— Эггара хьалха хьай къахьегамца лаьтта Iобаде. дIабоаийта цунна хьай низ сатеми. тIаккха из дог гIоздоаккхаргда хьы. — Лаьттанна а, эIамигача бера сайна, ше хьестар я гIулакх дар а деза. ХIаьта телха герз нийца тIем тIа вахача салтечун мо мара, аьттув баргбац бокъонца тоа ца еш, гIулакх ца деш араьккхача трактора тIа болх беча механизатора а. Iа болх бу оатхил — хьа юхь, сий, сибат, оамал я. Цудукхьа лорае из хьай сий санна.

Укх дешаш цIаккха а дицлургдац Кадыровна. Иштта бе, лоаца аьлча, къаьнача механизатора кагийча наха деча хьехамий чулоацам.

ХIара денна ю совхозе балха итогаш. Социалистически яхье хьалхавьшар хоаставу укхаза хозача дешашца а, мах болча совгIатаца а, ахчан премеца а. Из болх лерттIа дIахьу совхоза болхлой комитета председатела Усманова Зурас.

— ДIадахача шера, — йоах Зурас, — социалистически яхье хьалхара моттиг яккхарах IаьржIача форда йисте салаIа мах боацаш путевка елар оаха Хасойна, укх шера ялат чуэцача хьалхле леларах совхоза Сийлен книжка тIа дIа а язвеш, районе дикагIболча механизаторий мугIарашта юкъеваьв.

ХIанз люцерна хьекха воалаш латт Хасо. Цунга хьекхаш я мошача доакъара лаьрхIа йийна хьажкIаш. Даьи сиротагIа, дукхагIа ше зиеча оарцагIвалар. шийх тийна хьабенна моллагIа болх, тIадалла гIулакх тешаме чакхдоаккхаш оамал я механизатора Алханов Хасой.

С. ШАДИЕВ.

СУРТА ТIА: Алханов Хасо.

М. ОКАРОВА сурт.

СБЕРКАССАЙ БАЛХАГА ХЬАЖАР

Хетаргахьа, тахан сберегательни касса йоацаш цхьанкха нах баха моттиг корнерган. Берригаш а хIана бащ ьвина над сберкассаца гIуллакх доагIаш ба. Дуккхача наха хан - кашнахьа дига кIеззиг-дукха ахча дIачу а телаш шоашта чуйе цIа хьалдеш йоаш бола хIамаш эш, сагIа баха е кхыдолча гIуллакхашта ахча Iоаду. Цунах пайда боал бахача наха санна мехка халкъа боахам дегIйоалабара а.

Таханарча дийнахьа вай республикерча 267 сберкассе йолча 320 эзар личной счета тIа 371 миллион сом совгIа ахча улл. Дукхьал дIадахача шерах укх шерарча хьалхарча кIа беттан сберкассе ахча Iоадеча наха 24 эзар саг IотIакхийтаа, хIаьта цига Iоадеш дола ахча 50 миллион сом дукхагIа хинад. Вошта аьлча, республике хIара вихьлагIа вола саг шийн сберкнижка долаш ва.

Дале а, белгалдаккха деза, дуккхача гражданаша, къаьстта а юртахошка бахачар, ахча сберкассе Iоадар шоашта пайданагIа долга ма дарра кхета ца а деш, шоай ахча кулг-кара леладеш хилар. ЦIагIа Iоаду ахча тешаме дац — кIезига моттигаш нийслац из довш, талхаш е кхыдолча тайпара ше долча даьх доалаш.

Укх тIеххьарча шерашка сберкассай балха юкъесхай наха гIулакх дара нерда прогрессивни методаш. Эггара хьалха царех я предприятей, организацей, совхозий болхой алапеш тIара пачхьалкхенга йохкаш йолча юртбоахама продукцех телача мах тIара ахча кулг-кара дIатела ца а дезаш сберкассе Iодилла дIахьехадар санна яр. Из къаьстта аьттув болаш да ахча сберкассе Iодиллара ше балха волча юртбоахама продукци дIачутелача шийн гIулакх доагIача кхыйолча организаце, предприяте бухгалтере заявлени дIакъа мара эзаш ца хилара. Из гIулакх дика вIаш тIехьдаьккхад Грозне, МагIалбике, Гудермесе, Наурски, Шелковской, кхыйолча районашка.

Къахьегамхошта гIулакх дара перспективни формаех цаI я болхлоштен гIулакхерча нахаи алапеш сберкассешка гIолла хьатIанилга а. Цунах доалла керттера бернат да по наьха ха кхоеш хилар. Сберкассе шоашта юшача хана хьаца йиш я алапи, е бIарчо, е тахан эшшаш дола цуй дакъа. Алапи цу тайпара дIателара наьхха тIа бахкий Гудермесски медицински инструментий заводе. Из гIулакх чакхдоаккхаш латт ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» заводе, Нохч-ГIалгIай цементни заводе, кхычахьа.

Иштта республике массанахьа даржаш латт квартирах, телефонах, электрический, кредитагIа ийдача товарех, кхычарех еш йола расчеташ, ахча кулг-кара дIатела ца а лезаш, сберкассешка гIолла елга. Иштта наха аьттув болаш я 200 сом а цул лаккхагIа а мах бола товараш цIдара сберкассешка хьатолаш йола расчетни чекаш. ДIадахача шера цу тайпара чекаш вай республике 11 миллиони 512 эзари сома сийнай, хIаьта укх аь шера — 4 миллион совгIа.

Сберегательни кассай болх дIахо тоабара, цар функцеш шеръяра наьха хьашташ дикагIа кхоачашдари духьа Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советои облсовпрофои 1-ча июле дена 1-ча октябрага кхаччалца республике чакхдоаккхаш да сберкассай балхага общественни хьажар. Цо керттера лерхIар да бахача наха сберегательни кассай болх дикагIа дIабоазийтар, цар наха дета гIулакхий боарам лакхбар, халкъа боахам дегIабоалабара ма могга дуккхагIа наьха доалахьа йола ахча сберкассашка чуоззар, толашагIа йолча сберкассай балха опыт шерра йоаржаяр.

Хьажар чакхдоакха ча юкъа къоастадергда хIара сберкасса шийн планаш кхоачаш мишта я, цо болх беш йола ха бахача наха аьттув болаш хержай е харжавц, сберкасса чуйола цIе наха культурно гIулакх дара торо луш да е дац, дуккха кхыдола хIамаш. Хьажара итогаш еча хана белгалдергда бахача наха дича бакъахьа хетараш. Цудухьа лоархIам болаш да цу хьажаре бахача наха шерра дакъа лацар. Сберкассай болх товбара хьагъельа шоашта дича бакъахьа хетараш цар дIатоха деза е республикански а районни а хьажара комиссех, е Госбанка учреждене, центральни сберегательни кассаех, е гострудсберкассай республикански управленех.

С. СМАГИН,
Республикански гострудсберкассай управлене керттера инспектор.

Пионерий ахка

ПАЙДАНЕ САЛАIАР

Укх аьхки цхьа бутт гаргагача хана "Нишкарча «Лоаман фо» яхача пионерий лагере салоIаш хилар МагIалбикерча къонача техникий станце тайп-тайпара говзалаш караерзаеш бола городерча школашкара дешархой. Нохч-ГIалгIайчен дукхача районашкара, Грознера къона техникаш бар укх шера альпийски лоамарча пионерий лагере салоIаш. Царна юкъе 35 МагIалбикера баьхкараш а болаш.

— Кагирхошта сапаргIата йолаш, цар сакъердалуш чIоагIа дика салоIар оаха укх аьхки, — дувц МагIалбикерча къонача техникий станце директора Коттоев Жамалдас. — Тайп-тайпарча пайданеча гIулакхех хоалдаза дар хIара ди.

Пионерий сбораш, гонахьара моттигаш йовзара ю экскурсеш, массовкаш, хьувгIе бунаш елга, дарбан баьцаш, гаьний тIаьнаш гулдеш, лагерерча бассейна чу лувчилга, лоаман маьлхе «доагилга», дуккха кхыдараш. СалоIаш барий сапаргIата доаккхаш, цар дегаш хьоасташ дар лоамара цIена фо молаш хиина шийлача шоадан хий.

Дуба-Юрта революционерашта оттадаь чурт долча. Орга тIа техка гIашлой тIаьш долча ловмашкича хьагIарашка экскурсе баха хилар къона техникаш. Иштта укх хилар Грозне Сийдахьбоккхача Дай-мехка тIема ветеранашш автомотопробега доакъошхойи тIадцача дакъа лоацаш. Кагирхой патриотически кхетам чIоагIбяра боккха лоархIам болаш яр уж экскурсеш.

Оттаьча планага а лагерерча режимага а хьежжа дIадодар къонача техникий вахар. Къаьстта дукха ха дIалоацар республике хьалхале яккхара йолча къонача техникий спортивни яхьашта кийчо яра гIулакхаша. Юха а юха а шоай моделашкий хьожаш, цар техническии пагIоннаш тоаеш, шоай говзал лакхъеш бар дешархой.

Пионерий лагерера вахар чакхдоалача деношка дIайолаелар дуккхача хана дезл къона техникаш хьийна технически спорта яхьаш. Республика тайп-тайпарча районашкара а Грознера а итт команда яр цу яхьашка дакъа лоацаш. Республике хьалхара моттиг яккхара къувсаш бар хIара командацара авиа, авто-судомоделисташ, радиоспортсменаш, картингисташ.

Къаьстта дика яхьашка дакъа лаьцар МагIалбикерча картингисташа. Республика чемпион а хулеш яхьашка хьалхара моттиг яьккхар картинг хохкаш хиннача МагIалбикерча № 20 йолча школа кхолагIча классе дешархочо Цечоев Беслана.

Радиоспорта яхьашка шоллагIа моттигаш яьккхар № 3 йолча юкъерча школа 8-ча классе дешархочо Коттоев Махьмадеи № 20 йолча юкъерча школа 6-ча класса дешархочо Арчаков Мадинасн. Иштта автомоделисташта юкъе шоллагIа моттиг яьккхар № 20 йолча школа 9-ча класса дешархочо Цечоев Бадрудина а.

Эггара дуккагIа бар республикански яхьашка дакъа лоацаш хинна авиамоделисташ — верригаш а 80 саг. Цу яхьашка пхелагIа моттиг яьккхар Мамергов Хьусена — № 20 йолча юкъерча школа 9-ча класса дешархочо.

Командана очкаш лоралладагIтуга кхаччалца моттиг яьккхача спортсменаша. Эггара дукхагIа очкаш а доахаш, республике хьалхара моттиг яьккхар МагIалбикерча къонача техникий команда. Цунна елар яхьий кубок.

Кагирхой салоIилга вIаштехьдоаккхача а спортивни яхьашта кийчо еча а хьинаре дакъа лоацаш хилар, шоай директор Коттоев Жамалда керте а волаш, МагIалбикерча къонача техникий станцера кружокий кулгалхой: космий кружокера — Марзиев Бидаа, радио — Терлоев Маут, авто — Булгучев Уматгири, авиа — Прокофьев Юрий, картингий — Романов Анатолий. Из бахьан долаш царна массанена а елар къонача техникий республикански станце Сийлен грамоташ. ХIаьта МагIалбикерча къонача техникий станце коллектива сийнай Нохч-ГIалгIай АССР сердалош министерства Сийлен грамота.

А. БАСИЕВ.

СУРТА ТIА: республикански яхьашка хьалхара моттиг яьккха МагIалбикерча къонача техникий станцера команда.
В. ЧЕРБИКЕВА сурт.

Культура хроника

Чакхьаьнней Нурадинов Ханпаший цIерагIча Нохч-ГIалгIай пачхьалкхени театре аккхара гастролаш. Дукхьал цу гастролашта лаьрхIа кийчъяьча К. Кулиева «Ма хьомаий да-кх шо», А. Хамидова «Абубешир, Махсолта, кхьбараш», У. Ахмадова «Отарашкара дьйци», Гольдони «Шин дахан Iу» яхача спектаклешка хьожаш хилар Шальа, Наура, Надтеречна, Ножай-Юрта районашкара къахьегамхой. Царна гойтей 131 спектакль, цу спектаклешка хьожаш хиннаб 30 эзар совгIа юртахой.

Спектаклаш хьехка ца Iеш, дика лелабаьб театро культурно-шефски болх а. Дукха йийнай лекцеш, чакхдаьхад вертомашара вIашагIкхетараш, театрах а искусствах а лаьца беседаш а. Иштта дика чакхдаьлар театро болхлой КПСС Ножай-Юртовски райкома хиина вIашагIкхетар. Театро шийн болх райоие дика чакхбаккхарах театрам баркI аьтерии Сийлен грамоташ елар КПСС райкомо.

Август бетта отпуске эургда театр. Цул тIехьагIа сентябрь бетта юха а йолаергья театро юрта бахача наха лаьрхIа йоле гастролаш.

* * *

Укх деношка юрташкара культпросветучреждене Iанта минита кийчъю хьажара йолча республикански комиссе заседани хилар. Цига отчеташ луш яр Ножай-Юртен Шаьлен районий.

Комиссе заседание дагъа лоацаш бар цу гIулакхи лаьрхIа хIинзвай республике РСФСР культура министерства йIтача комиссе винанаша.

Цу районий культпросветучреждени Iентавийчьяра хаьчахи де лозаи дисачохи лаьца къамаьлаш дир комиссе.

Заседане къовстадир долаш дола кхоачамбоаддараш дIадахара тIадерзадаь доадам боллаш дола гIулакхаш.
А. БЕК.

Граждански тIема турпала хетаяь керда экспозици

ТIехьа тIаккхуш йоагIа къона тIехье дог-уйла коммунистически цIена долаш, къахьегама тIаккхуаш. Даьхенна мутIахьа йолаш хьалкхеяра дикка гIо-новкъостал ду Наьсаран районерча тIема а къахьегама а сийлен халгъа музея. Цу деррига дикача хIамашта «бехке» вар ва цу музея заведующи, тIема а къахьегама а ветеран, Нохч-ГIалгIай АССР-а культура заслуженни болхло Мальсагов Хьажмохий Тухан. Сийлахь-боккхача Дай - мехка тIем тIа дакъа лоацаш а цул тIехьагIа мичахьа ба ца хоаш а хиина Iалаьмате дукха нах хьалехаб цо. Цу наха тIем тIа дакъа толамаш гучадаьхад, Даьхе лораеш къизача моастагIчуца — фашистий гIаьрахошца латташ цар садаьккха моттигаш йIаий, гаргарча, боалача наха мичахьа байнаб, малагIча тIема операцешка дакъа лоацаш хинна ца ховш хинна нах хьалехаб. Дийца а мах баь а баргнаоацаш Iалаьмате докхха бераите гIулакх да из — Мальсагов Тухана Даьхенна а, республикана а, района а деш дар.

ХIанза музей кийчлуш я Нохч - ГIалгIайчене Iалаьмате чIоагIа цIи хеза волча революционера Ахриев СаIида ГIапура 89 шу довлача юбилейга. Цу юбилейна хетаь материал йоаза а цу сий долча революционера вахара никъ боаза а дукха гуллу музее къаьна а къона а нах.

СУРТА ТIА: Ахриев ГIапура хетаьча экспозицех лаьца къамаьл деш ва музея заведующи Мальсагов Хьажмохий Тухан.
И. ПЛИЕВА сурт.

СТАНИЦЕРЧА БИБЛИОТЕКЕ

Грозненски района Первомайски станицерча районни библиотека коллективо станицарча хьехархоша цхьана книжнаш дешарий конференцеш, литературни сайреяш ю, Сийлаь-боккхача Дай-мехка тIема а къахьегама а ветеранашца вIашагIкхетараш ду, кхыдараш хул.

Шоаш бена балха тIехь массе а торонех пайда эца гIерт уж. Масала, дукха за йоацаш хилар «Дыи» берашца яха радиоконференци. ЦIагIа дынах теше дам нанен долча бераштa деча дына хьехамаша берий сакхетама а унахцIенниа а беча IоткъамаклаIца ер из керттерча дакъа. «Дыне хьехамаша берий хьекъала баш бола Iоткъам», «Школа бераштa луш боле атеистически кхетам», «Дына хьехамаша духовно къийду, нравственно толладу бер, эе ду цун уназцIенонна» яха а кхыйола а лекцеш йийшир библиотека болхлоша Малакова Лидия Николаевнас, Бушева Анна Дмитриевнас, хьехархоша Тимошенко Раиса Петровнас, Шугаева Вера Павловнас, кхычар.

Библиотека болхлоша Цхьоагl... цхьоагIача мах цIерагIча колхозе кхай тIарча станешка вьй «ИттагIа пятилетка — ударни фронт», «Къахьегам — везаре нерд я», Хьувкъам яьа бе боала, механизатор» яха а кхыйола а беседаш.

Библиотеке болхлой кест-кеста хул колхозе бригадашка. Цар колхозхошта кхуха керда газеташ, журналаш, юрта боахама литература, керда книжкаш. Цар арайоах «Молни» а къахьегама листокаш а. Иштт цIагIара нах вIашагIa а бетташ беседаш ю, къаьстта кхалнаха юкъе.

Библиотеке да 40 эзар книжка. Укх дешараш ма хулла дуккагIа хилийта гIерт библиотека болхлой. ХIана цигара книжкаш кхуха 2 эзар гаргга саг ва.

Станицерча наьха культура а цар политически сакхетам а лакхбара торонех дукхагIа пайда эца гIерт библиотека болхлой.

Ю. ЮСУПОВ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

КОМИССИОННИ ТИКА ЧУ ХIАМАШ. ДIАЧУЕННАРИЙ ТЕРКАМГА!

«Промтовары» яхача Грозненски рознични объединение Грозне бахача нахага дIахоийт центральни рынке йоаллача № 48 йолча комиссионни тика чу 1074 шера дена 1977 шерага кхаччалца йохка хIамаш дIачуеннарашка, цу хIамий мах 50-негара 90 процентага кхоачаш хувцаргхилар.
10 августага кхаччалца оашош комиссе хьачуоне хIамаш юхадIаэца йиш я шун. 10 август тIехдаьлча мах чухьахьа а баьккха товараш тика чу дохка хьаьттадергда.

«Промтовары» яха объединени.

БУРЯТСКИ АССР. Укх шера Советски Союзе Монгольски Халкъа Республикан вошал долча халкъаша белгалдоаккх Халхин-Гол яхача хи йисте японски гIаьрахой бохабь 40 шу дизар. Цунна хетаь яр советски а монгольски а халкъий тIема сийлен моттигашка гIолла ья «Дружба-79» яхь интернациональни автопробег. 5 эзар совгIа километр Монголе наькъашка гIолла чакхъьлвр Ульяновски автозавода 10 вездеход. Из пробег йолча хана нахаца дукхаза вIашагIбеттабелар цун доакъошхой.

СУРТА ТIА: пробега доакъошхой.
В. МАТВИЕВСКЕ сурт.
ТАСС фотохроника.

СОВЕТСКИ КИНО 60 ШУ ДУЗАШ

СОВЕТСКИ КИНЕМАТОГРАФА ЦIЕЙ

1919 шера 27 августа В. И. Ленина кулг яздир къонача Советски Россе киногIулакха национализаци ярах долча декрета. Москве СССР халкъа боахама карагIдийннарий Выставке йоаржаяь хIанз «Советски кино 60 шу» яха юбилейни экспозици. Укх шера аьхки дена шер-шера белгалдоаккхарда из советски кино ди сайни.

Хоиш да, советски кинематографа 60 шера хьибеночe творчески наькъа йиза анализ яр профессиональни критика гIулакх да. Са белам ба юбилейх моллагIча зрителa дуццардолчча тайпара дуйца, хIана аьтта лархIа боаьа а йолаш искусства эггара чIоагIагIа вахаца дувзаденнача, демократически тий вьех цаI лоархIаш ма дий кино.

ХьалхагIа массеха юкъара цифр. Мехка 39 студе шершера хьаду хетаргахьа йоккхача экрана лаьрхIа 150 йиза метраж йола художественни 100 совгIа телевизионни фильмаш. Арахец 1200 совгIа документальни Iилма-популярни кортина, 100 гаргга мультфильм. Мехка болх беш да 230 эзар кинотеатри кинеустановкеи. Шер-шера кинозалашка чувоагIа 4 миллиард зритель.

Хьалхе а эрга ас со вIалла дага а ваи йоалаьча цифрех уж яь а вожаш яь в выводаш е, кхыча вехкий цу тайпарча дакъешца вийсъе—ва яийса хургдашo массехь фактор бахьан. ХIаьта а СССР дунен тIа эггара дукхагIа нах кинотеатрашка ухача мехкашта юкъе я: сага-сих лаьрхIача 15 хул уж шера (хьалхагIа дукхагIа бар кино ухаш хинна нах, амма укхаза телевидене вIаиа хила тарлу). М. Горьке цIерагIа Московски студи дунен тIа цаI мара йоаца беранишен кхувш боагIарашен фильмаш арахеца лаьрхIа йола студи я. КIезига дац мехка болх беш дукхьал беранашта лаьрхIа дола кинотеатраш.

Советски кино дегIаяхара еррита эташ хьда йиш йоацаш киноленин в Советски пачхьалкхен шийн историе. Цун толамаш кетаионашен еча дегагIоашца, цо IкийтаIа хазонашеи цуъна кийсденкаче халахетарешцех. Цу тIа а киноискусство хьалха а хинналш е хIанз а яи хулаш йолча событей «гучахьа доаца фиксатор» (цу даьккъе документальни кинематограф а). цунах лархIа беза общественни дегIаяхара. Наха эстетически нравственни кхетам балара хьинаре низ кхьыдеца а шийн дикагIа йолча произведенешца.

Дукхьал тIеххьараьрех доал, цIенича художественни дикача гIулакхел совгIа, вахар, цун проблемаш вIоарита тахьа экрана тIера. Сагах лаьца вIоарита чулоацам бола къамаьлаш де гIертар.

Цхьа бахьан долаш дац дукхьа советски фильмаш — «Броненосец Потемкин» яха ца легендарни картинагара хьадоладенна — вай мехка цхьа меттех, докхол дехьарча зритело а дика тIаэаш хилар. ДагадоххьагIа аьлча, доахол дехьа шер-шера гойт 500 совгIа советски йиза метраж йола фильмаш. КIезига дац дунен халкъашта юкъерча эггара чIоагIагIа лоархIам болча кинофорумашка лакхехьара совгIаташ хьежадаь советски ленташ а.

Советски кинематограф кхьчарех къоастадеш йолча белгалонех цаI я из дуккхача къамий хилар. Цу тIа а шатахьа санна хьалха «документальни» фильмаш керттерча даьъе Москве, Ленинграде, Киеве дец хинадале, хIанз кинопродукце ах дакъа хIана дац аьнна дараш хIаране шийшийн къаман студи а йолаш йолча союзни республикашка ду. ДагадоххагIа аьлча, еррнгсоюзни кинофестивалаш шо-шоай арIаа союзни республикай столицашка хул. Иштта тIеххьара XII-гIа яр укх шера хилар Ашхабаде — Туркмене столице. 60 шу хьалха кинематограф лахар фуй я ца хоаш хинна хилар меттел, практически йоазув ахар фуд а ца хайнача моттиге. ЛоархIаме да керттерча шин совгIатах цаI цу хьажаре грузински лентана хьоша дарь хилар.

Цхьа йоацаш да, доккхий тIлламаш хиина ца Iеш, проблемаш а я советски кино. ХIанз кIезига арадуьлийтац зрителa уж хилча а ца хилча я бе-башха ца хеташ ах лаwащ льсса а йолаш хьувихаш дола жила фильмаш. Долаш да духхьал «кхгана» лаьрхIа арахецаш дола картинаш а. Уж да цхьаккха а уйла йоаца, дукха штампаш йола масала цхьайола комедеш детективаш. Экран хIанз а тIехьахь хIаназрча чахарча дуккхача ирагл деесай уйла ера. Цхьайцанахеха кхоачам болаш яь материальни база производственни яр санна, иштта прокатни яр а. Иштта кхы дIахо а. Амма уж — шийн кховзикье иттагIа шераш дIадоладе кийчлуш йола советски кинематограф саппача йоккхача, органически дегIаухача искусства проблемаш.

Анатолий РОЗАНОВ.
(АПН).

РАДИО

2 АВГУСТ

6.40 — «Цахахлам терраи латтабе воммадечаш хьалъяра» (гIалгIай меттала).
6.55 — Хоамаш.
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.23 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — «Назрановски совхоза механизатора Бекорна хетаьдь радиооткрытка (гIалгIай меттала).
8.40 — «Шоана, кхалнах!» яха радиожурнал (нохчий меттала).
9.15 — «СелаIад» яха радиовикторина (эрсий меттала)
9.45 — «Мастер — хьехамча». Корреспонденци (гIалгIай меттала)
10.00 — Передачай программи. хоттамах бола хоами.
16.01 — «Нохч-ГIалгIайчен совр... вахар».
16.30 — «Патриот» яха радиожурнал (гIалгIай меттала).
16.45 — «Уйла шийн лоIаме хилар атеистическа кхетамна». ЖоалагIа беседа. (нохчий меттала).
15.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).
15.30 — ХьажаIаш леларашта лаьрхIа дола концерт.

3 АВГУСТ

6.40 — Хьалхалаттарий опыт массане. «ХьажкIашхелдерхой вIашагIкхетабуллаш ба» (эрсий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.15 — Передачай программи
8.25 — «Къонача махкалдархчуна Диндаша вIашагIкхетар» (нохчий меттала).
8.30 — «Социалистически яхь эшайоа» (эрсий меттала).

ТЕЛЕВИДЕНИ

2 АВГУСТ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Хан».
8.40 — «СССР халкъий 7-ча ахкан Спартакиада дневник».
9.05 — «Буратино выставка».
9.35 — Фильм-бераштa. «Лом дIадаьха цIагIара». Телевизионни художественни фильма 1 сери.
10.40 — «Нахи оал РСФСР халкъа артистка Мордасова». Ихтедакъача — кердахараш.
14.30 — Кердахараш.
14.30 — Молдавски ССР кхахкаш денга. Документальни фильмий программа.
16.00 — «СССР халкъий ахкан 7-ча Спартакиаде».
17.00 — «Шахматни школа».
17.30 — «Къонабарий кхоллам».
18.00 — «Хьехамча». Телевизионни журнал.
18.30 — «ХIара гурта тIа—ядах».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Тилман вахар».
19.30 — «Олимпийски городий эстафета». Киева Искусства мастерий концерт.
21.00 — «Хан».
21.30 — «СССР халкъий 7-ча ахкан Спартакиаде».
22.00 — «Тахан дунен тIа».
22.15 — «СССР халкъий 7-ча ахкан Спартакиаде».

II ПРОГРАММА

17.00 — Дешархошта. Фильм.
17.35 — «Пятилетка аагIаш тIа гIолла» (нохчий меттала).
17.50 — «Къахьегамча я сейн сийле». Бригадир Ж. Хадажмурадов (гIалгIай меттала).
18.00 — Киножурнал.
18.10 — «Довзарий база чIоагIъяро гIо ду — хьайбой боахам дегIабоалабе».
19.25 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсийи, гIалгIайн меттала).
19.45 — Хоамаш, реклама.
18.50 — «Телехьажархой кхехьех: хоалам баьб».
19.00 — «СССР халкъий 7-ча ахкан Спартакиаде». Перерыв йолча хана «Бейса дахкъала хийла шуч, бераш!».
21.00 — Документальни фильмий программа.
21.40 — «Станционни смотритель». Телевизионни художественни фильм.

3 АВГУСТ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Хан».
8.40 — «СССР халкъий 7-ча ахкан Спартакиада дневник».
9.05 — «Дукха ола стилаш».
9.35 — Бераштa - фильм. «Лом дIадахад цIагIара». Телевизионни художественни фильма 2-гIа сери.
10.40 — «Дахьен кий кхайкаду!». Концерт. Ихтедакъача — кердахараш.
14.30 — Кердахараш.
14.50 — «Олимпиада-80 городаш». Документальни фильм.
15.40 — «Халкъий мукъамаш.
16.00 — «СССР халкъий 7-ча ахкан Спартакиаде».
17.00 — «Москва москвичаш».
17.30 — «Де тхона, оахе санна, тхоа дикагIа», ГДР-ера передача.
18.30 — «Сакъердаме моткаш».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «МугIарера тамаш». Телевизионни художественни фильм.
21.00 — «Хан».
21.35 — «СССР халкъий 7-ча ахкан Спартакиаде».
22.00 — «Тахан дунен тIа».
22.15 — «Оперетта артистий сийре».

II ПРОГРАММА

17.00 — Документальни фильм.
17.20 — «Тамашийна кхо бос».
17.30 — Киножурнал.
17.40 — «Аьшна наькъий гвардейцаш» (нохчий меттала).
18.10 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсийи, нохчийи меттала).
18.30 — Вайцига хьошалгIа ба Свердловски областа оперетта театра артисташ.
19.00 — «СССР халкъий 7-ча ахкан Спартакиаде». Перерыве — «Бейса дахкъала хийла шуч, бераш!».
21.00 — Шуберт. Иль экспромт. Кхоачашъю дуненъюкъарча конкурсий лауреата Алексеева.
21.40 — «Хетта кьайга». Телевизионни художественни фильма 1—2 серешь.

Хоттам

Тахан республике гIоллей Грозней кIезига морхаш я йолаш. Йоачан а йоацаш малхбоалехьара секунда 5—10 метр сиха мух а болаш, фегара температура республике гIолла 24—29, Грозне 26—28 градус йовхал а йолаш ха латта мег.

Кхоанен доммен хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, бе-беча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр сиха мух а болаш, фегара температура буйсанна 12—17, деношка 23—28 градус йовхал а йолаш ха латта тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул. 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместитела — 9-24-03; бехктокхама секретера — 9-24-00; отделий: партийни вахара — 9-24-04; промышленностех транспортех — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; кисьмой — 9-24-07; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ереи, шоаттей деношка

СФ00126. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 4566.